

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЦЕНТР ПІСЛЯДІПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО (ЗАОЧНОГО) НАВЧАННЯ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН КИТАЮ І ЄС:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Здобувача вищої освіти магістерського рівня, II курсу,
групи МЕМз-21-1,
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,
освітня програма (міжнародні економічні відносини)

(підпис)

Лихацького Максима Олександровича
(прізвище, ім'я, по батькові)

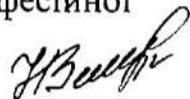
Науковий керівник

(підпис)

Стежко Н.В., д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми

(підпис)

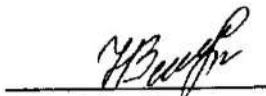
Стежко Н.В., д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри

протокол від « 19 » січня 2023 № 2

Завідувач
кафедри

(підпис)

Стежко Н.В., д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Реєстрація № 8

25.01.2023
(дата)

[підпис]
(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки 90 хвилин
(до захисту, на доопрацювання)

03.01.2023
(дата)

[підпис]
(підпис)

Результат захисту

85 / B
(оцінка)

04.02.2023
(дата)

[підпис]
(підпис)

Голова комісії:

[підпис]
(підпис)

Чаревний А.А.
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

[підпис]
(підпис)

Свєтло Н.В.
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

Белінська А.В.
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

Косач О.В.
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
------------------	-------------------------	--------------------------	----------	---

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ		від 0 до 30		
1. Зміст кваліфікаційної магістерської роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)			28	
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10		9	
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5		4	
4. Рецензент	від 0 до 5		4	
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50		45	
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10		8	
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5		3	
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25		24	
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10		2	
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50		48	
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100		85	

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	ЕКТС Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
85	B	4	07.02.2023	Капелюш А.А. Степанюк Н.В. Белінська Я.В. Малоді С.В. Рибенко М.С.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	B	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

Навчально-науковий інститут/факультет Центр післядипломної освіти та дистанційного (заочного) навчання

Кафедра міжнародних економічних відносин

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

Затверджую
Завідувач кафедри
Чубайс Н. С. 11 2021

Завдання на кваліфікаційну магістерську роботу здобувачу вищої освіти

Лихацького Максима Олександровича

1. Тема кваліфікаційної магістерської роботи

Розвиток економічних відносин Китаю і ЄС: сучасний стан та перспективи

Затверджена наказом ректора від «31» грудня 2021 №138

2.Строк здачі закінченої роботи - 8 грудня 2022 р.

3.Цільова установка

Мета роботи – дослідження особливостей міжнародного економічного співробітництва між Китаєм та ЄС, а також обґрунтування напрямків його вдосконалення.

Об'єктом дослідження є розвиток міжнародного економічного співробітництва Китаю та ЄС.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів міжнародного економічного співробітництва.

Базою дослідження є інформаційні матеріали європейського сайту статистики та інші статистичні дані

4. Вихідні дані до роботи: нормативні документи, статистична державна звітність та звітність міжнародних організацій.

5.Перелік графічного матеріалу: 14 рисунків, 10 таблиць

6.Зміст кваліфікаційної магістерської роботи (перелік питань за кожним розділом):

1) теоретичні аспекти процесу забезпечення економічного співробітництва між Китаєм та ЄС

2) аналіз сучасного стану економічного співробітництва між Китаєм та ЄС

3) напрями покращення забезпечення розвитку економічного співробітництва між Китаєм та ЄС.

7. Календарний план виконання кваліфікаційної магістерської роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Вибір теми	До 01.11.2021	01.11.2021
2	Вивчення літературних джерел та складання плану роботи	До 30.12.2021	30.12.2021
3	Підготовка 1 розділу дипломної роботи та подання його керівнику	12.03.2022	12.03.2022
4	Підготовка 2 розділу дипломної роботи та подання його керівнику	4.06.2022	04.06.2022
5	Доопрацювання 1 та 2 розділу дипломної роботи та надання їх керівнику	01.10.2022	01.10.2022
6	Підготовка 3 розділу дипломної роботи та подання його керівнику	01.11.2022	01.11.2022
7	Підготовка вступу та висновків до дипломної роботи та подання їх керівнику	04.12.2022	04.12.2022
8	Доопрацювання дипломної роботи та подання його керівнику	До 9.12.2022	08.12.2022
9	Отримання відгуку керівника дипломної роботи	09-20.12.2022	11.12.2022
10	Допуск дипломної роботи до захисту (попередній захист)	02-05.01.2023	03.01.2023
11	Отримання зовнішньої рецензії на дипломну роботу	06-15.01.2023	08.01.2023
12	Захист дипломної роботи	07-08.02.2023	07.02.2023

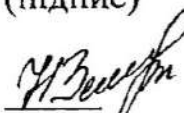
8. Дата видачі завдання - «1» листопада 2021 р.

9. Керівник кваліфікаційної магістерської роботи

(підпис)

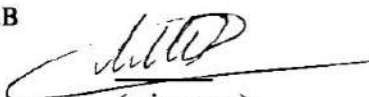
Стежко Н.В.
(прізвище, ініціали)

10. Керівник освітньо-професійної програми

(підпис)

Стежко Н.В.
(прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис)

Лихацький М.О.
(прізвище, ініціал)

АНОТАЦІЯ

Лихацького Максима Олександровича

Тема роботи: Розвиток економічних відносин Китаю і ЄС: сучасний стан та перспективи

Мета роботи полягає в ґрунтовному дослідженні особливостей міжнародного економічного співробітництва між Китаєм та ЄС, а також обґрунтуванні напрямків його вдосконалення.

Завданнями роботи є:

- розглянути теоретичні аспекти процесу забезпечення економічного співробітництва між Китаєм та ЄС;
- проаналізувати сучасний стан економічного співробітництва між Китаєм та ЄС;
- обґрунтувати напрями покращення забезпечення розвитку економічного співробітництва між Китаєм та ЄС.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів міжнародного економічного співробітництва.

Об'єктом дослідження виступає розвиток міжнародного економічного співробітництва Китаю та ЄС.

Базою дослідження виступають інформаційні матеріали європейського сайту статистики та інші статистичні дані.

За результатами дослідження сформульовані подальші напрями підвищення ефективності економічного співробітництва між Китаєм та ЄС.

Одержані результати можуть бути використані та є вкрай корисними для України, зважаючи на те, що наша країна окреслила європейський напрямок зовнішньої політики визначальним.

Кваліфікаційна магістерська робота містить 58 сторінок, 10 таблиць, 14 рисунків, список використаних джерел з 54 найменувань, 2 додатки.

Ключові слова: економічне співробітництво, Китай, ЄС, співпраця, експорт, імпорт, прямі іноземні інвестиції.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2022.

Рік захисту кваліфікаційної магістерської роботи 2023.

ANNOTATION

Lykhatskyi Maksym Oleksandrovyh

Topic: Development of economic relations between China and the EU: current state and prospects

The purpose of the work is a thorough study of the features of international economic cooperation between China and the EU, as well as a justification of directions for its improvement.

The tasks of the work are:

- consider the theoretical aspects of the process of ensuring economic cooperation between China and the EU;
- to analyze the current state of economic cooperation between China and the EU;
- justify directions for improving the development of economic cooperation between China and the EU.

The subject of study is a set of theoretical, methodological and practical aspects of international economic cooperation.

The object of the study stands out development of international economic cooperation between China and the EU.

The basis of the research is information materials of the European statistics website and other statistical data.

Based on the results of the research, formulated further directions for increasing the efficiency of economic cooperation between China and the EU.

The obtained results can be used is extremely useful for Ukraine as well, despite the fact that our country outlined European direction external politicians determining.

The qualifying master's thesis contains 58 pages, 10 tables, 14 figures, a list of used sources from 54 titles, 2 appendices .

Keywords: economic cooperation , China, EU, cooperation , export, import, foreign direct investment.

The year of completion of the qualifying master's thesis is 2022.

The year of defense of the master's thesis is 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ КИТАЄМ ТА ЄС	8
1.1.Сутність та принципи міжнародного економічного співробітництва	8
1.2.Основні форми економічного співробітництва	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ КИТАЄМ ТА ЄС.....	21
2.1. Дослідження міжнародної економічної діяльності Китаю та ЄС	21
2.2.Аналіз динаміки та структури двосторонніх торговельно-економічних відносин між Китаєм та ЄС	30
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ КИТАЄМ ТА ЄС	40
3.1. Пріоритетні напрями посилення розвитку економічного співробітництва між Китаєм та ЄС	40
3.2.Шляхи забезпечення основних напрямів розвитку економічного співробітництва між Китаєм та ЄС	43
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Характерною особливістю сучасного світу є взаємозалежність держав у міжнародному середовищі, економічне і політичне співробітництво, від впливом якого традиційні відносини між країнами світу істотно видозмінюються. Вони характеризуються принципово новими механізмами, що функціонують в умовах стрімкого розширення сфери відносин між державами світу та суттєвими змінами у кількісному та якісному складі учасників міжнародних відносин. Участь держав в процесах міжнародної торгівлі та міжнародної інтеграції виступає сьогодні важливим фактором міждержавної економічної взаємодії.

Європейський Союз є найбільшим торговим партнером Китаю. Для ЄС Китай є другим за величиною торговим партнером після США, але різниця між ними швидко скорочується. Стійке зростання китайської економіки та її інтеграція у глобальні ланцюжки поставок дозволили КНР стати на шлях до досягнення лідерства у світовій торгівлі. Проте, сьогодні відносини ЄС та КНР розвиваються не лише на основі партнерства і конкуренції, а й суперництва. Зростаюча конкурентність міжнародного середовища, а також сучасні політичні виклики створюють нові перешкоди для європейсько-китайського співробітництва.

Досвід розвитку економічних відносин між Китаєм та ЄС є вкрай корисним для України, зважаючи на те, що наша країна окреслила європейський напрямок зовнішньої політики визначальним. Відповідно, в контексті зазначеного вище тема даної роботи є надзвичайно актуальною.

Дослідженню питань міжнародного економічного співробітництва присвячено праці відомих зарубіжних і вітчизняних вчених: В. Мюррей і М.Гріслі, Дж. М. Коллінз, В. Ананічука, А. Володимирова, Т. Мозель, П. Циганкової, Е. Лисицина, Г. Перепелиці, І.Жовкви, Ю. Сідляра, О. Подворної,

М.Гончара, Б. Парахонського, С. Шергіна, О. Гончаренко, М. Білоусова, Т.Старак, Б. Тарасюка, А. Гриценко і ін. Однак, незважаючи на наявні наукові доробки щодо різних аспектів економічного співробітництва, аналіз та вивчення співробітництва Китаю та ЄС не отримало достатнього розповсюдження. З огляду на зміни, які відбуваються сьогодні в світі, постає необхідність активізації вивчення визначеної проблематики, що ще раз підтверджує актуальність обраної теми кваліфікаційної магістерської роботи.

Метою роботи є ґрунтовне дослідження особливостей міжнародного економічного співробітництва між Китаєм та ЄС, а також обґрунтування напрямків його вдосконалення. Відповідно до мети в роботі були поставлені наступні **завдання**:

- з'ясувати сутність та принципи міжнародного економічного співробітництва;
- визначити основні форми економічного співробітництва;
- дослідити міжнародну економічну діяльність Китаю та ЄС;
- проаналізувати динаміку та структуру двосторонніх торговельно-економічних відносин між Китаєм та ЄС;
- окреслити пріоритетні напрями посилення розвитку економічного співробітництва між Китаєм та ЄС;
- обґрунтувати шляхи забезпечення основних напрямів розвитку економічного співробітництва між Китаєм та ЄС.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів міжнародного економічного співробітництва. **Об'єктом дослідження** виступає розвиток міжнародного економічного співробітництва Китаю та ЄС.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися: діалектичний метод наукового пізнання, а також загальнонаукові методи пізнання: методи теоретичного узагальнення, аналізу, синтезу (при дослідженні сутності економічного співробітництва); групування та класифікації (для дослідження принципів міжнародного співробітництва), метод статистичного

аналізу, порівняння (для аналізу тенденцій та особливостей розвитку торгівлі між двома країнами), метод системного аналізу (для визначення впливу співпраці країн на зовнішньоекономічну діяльність), табличний (для більшого унаочнення результатів дослідження) та ін.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти ЄС з питань розвитку міжнародного співробітництва, законодавчі та нормативно-правові акти з питань регулювання зовнішньоекономічної діяльності, аналітичні звіти міжнародних економічних організацій, інформаційні матеріали європейського сайту статистики, результати досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, що досліджували дане питання, матеріали періодичних видань, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Науково-практична значимість результатів роботи дослідження полягає у тому, що на основі комплексного аналізу наукових напрацювань проаналізовано особливості економічного співробітництва в зовнішній політиці, систематизовано та узагальнено фактологічний матеріал, який дозволяє висвітлити специфіку становлення, шляхи та основні сфери реалізації моделі міжнародного економічного співробітництва Китаю та ЄС.

Структура роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 58 сторінок, в т. ч. список використаних джерел - 6 сторінок (54 найменування).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ КИТАЄМ ТА ЄС

1.1.Сутність та принципи міжнародного економічного співробітництва

В сучасному розумінні світове господарство являє собою глобальний простір, в якому відбувається вільне переміщення товарів та послуг, фінансового, людського, науково-технічного капіталу, зростає ефективність матеріального виробництва. Воно складається з державних економік, які перебувають між собою у постійному економічному взаємозв'язку.

Тобто, іншими словами світове господарство є глобальним економічним простором, в якому відбувається посилення взаємозв'язків та взаємозалежності усіх держав та народів. Його можна охарактеризувати підвищеною інтернаціоналізацією продуктивних сил, системою міжнародних економічних відносин, створенням міждержавних механізмів, які здійснюють регулювання господарського обміну між державами. У ньому об'єктивно відображена цілісність усього світу.

Матеріальною основою світового господарства є світовий ринок товарів, послуг, цінних паперів, капіталів тощо [3].

Досліджуючи сучасні тенденції розвитку світової економіки, можна зробити висновок, що в умовах глобалізації високих результатів зможе досягти тільки та держава, яка ефективним чином організовує міжнародну економічну діяльність.

Перед тим, як досліджувати сутність міжнародного співробітництва, доцільно навести значення поняття «співробітництво» - воно є процесом взаємодії декількох чи двох учасників, у якому виключено застосування

збройного насильства та переважають спільні пошуки, як реалізувати загальні інтереси [4].

В загальному розумінні відносини співробітництва передбачають двосторонні та багатосторонні дипломатичні відносини, укладання різного роду угод та альянсів, які передбачають спільну координацію політичних інтересів.

Проводячи аналіз теоретичної розробки даного інструменту зовнішньої політики, науковці ще не виробили єдиних підходів до його визначення, обґрунтування та комплексного дослідження (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Визначення міжнародного співробітництва в науковій літературі

Автор	Визначення
Шацька М.С. [34]	«Міжнародне економічне співробітництво – це міцні й тривалі зв'язки кооперативного типу, які в своїй основі мають спільні, наперед вироблені й узгоджені наміри, закріплені в довгострокових економічних договорах і угодах».
Полуяктова О.В [31, с.12]	«Міжнародне економічне співробітництво – це обмін діяльністю в різних галузях і країнах, що охоплює міжнародну торгівлю, співробітництво в галузі виробництва, науково-технічне співробітництво, міжнародні перевезення, туризм, фінансові відносини тощо».
Шамраєва В.М. [35].	«Міжнародне співробітництво – нова форма міждержавних політичних відносин, викликана необхідністю переходу від простої координації поточної політики до визначення перспективних і довгострокових напрямків співпраці».
Гуславський В.С.[6, с.314]	«Міжнародне співробітництво – це новий загально-цивілізаційний рівень співробітництва, зокрема, у формі міжнародного обміну продуктами матеріального та духовного виробництва на взаємовигідній основі».
О.Кравченко [18]	«Міжнародне співробітництво є зовнішньополітичним інструментом і особливим видом міждержавних відносин».
Романчиков В.І. [32]	«Міждержавне економічне співробітництво – тип міждержавних відносин, побудований як послідовна система взаємодії держав у напрямі реалізації спільних стратегічних завдань, інтересів і цілей».
Лукаш О.А. [21]	«Міждержавне економічне співробітництво - це відносини, що виникають між державами у процесах міжнародного поділу праці (міжнародної спеціалізації), координації торговельного обороту, міжнародної виробничої кооперації, науково-технічного обміну. розвитку кредитно-фінансових зв'язків, міграції інвестицій та трудових ресурсів з метою забезпечення взаємодоповнення національних ринків, стратегічного вирівнювання національних економік, входження до світогосподарських зв'язків».

Джерело: побудовано автором на підставі аналізу літературних джерел

Відповідно, наведені визначення дозволяють зробити висновки, що у широкому розумінні міжнародне співробітництво – це система взаємодії двох або кількох держав, форма співпраці, яка ґрунтується на міцних та тривалих зв'язках країн в різних галузях, маючи за мету досягти певних комерційних, промислових, сільськогосподарських, науково-технічних, туристичних та інших цілей.

Надійність міжнародного співробітництва визначається взаємною готовністю сторін враховувати інтереси один одного, наявністю дієвих механізмів реалізації співробітництва, дисциплінованістю партнерських відносин.

З точки зору економічної ваги партнерів міжнародне співробітництво може здійснюватись між наступними суб'єктами (рис.1.1). Практика розвитку міждержавних економічних зв'язків показує, що успішна співпраця можлива не тільки між рівними партнерами, а й між розвиненими і такими, що розвиваються, великими і малими країнами.

Рис.1.1. Рівні міжнародного співробітництва

Джерело: [17]

Для міждержавного взаємного економічного співробітництва завжди знайдеться місце, і воно може бути взаємовигідним, причому можливості

взаємодії можна отримати як із зразкового паритету, і нерівномірного чи асиметричного розвитку економік.

Слід зазначити, що в основі міжнародного економічного співробітництва лежить взаємний інтерес політичного, економічного, науково-технічного, культурного характеру, і навіть бажання попередити і подолати негативні наслідки антропогенної діяльності, здійснюваної суб'єктами. При цьому враховується наявність спільних проблем та бажання встановити миролюбні стосунки. При цьому зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання входить особливим модулем у міжнародне економічне співробітництво.

Правомірно стверджувати, що реалізація стратегічної мети - забезпечення двостороннього міждержавного економічного співробітництва, передбачає [12]:

- а) вибір концептуальної основи;
- б) побудову та функціонування відповідних механізмів регулювання;
- в) формування політики.

Система механізмів міждержавного співробітництва заснована на певних загальних принципах, властивих соціальній та політичній системі в цілому, але у своїх конкретних формах вона суттєво відрізняється від національних систем. Насамперед, розвиток міждержавного економічного співробітництва передбачає наявність рушійних сил, факторів та передумов.

Рушійними силами механізму зазвичай виступають [3]:

- національні інтереси;
- політична воля керівників;
- прагнення до досягнення прибутку та наповнення національного ринку;
- зусилля щодо підвищення рівня зайнятості населення.

Чинниками ефективного розвитку двосторонніх міждержавних економічних відносин є:

- універсальні - використання можливостей глобалізаційних процесів для національного розвитку, об'єктивне зростання національних економік, затребуваність міжнародного торговельно-економічного співробітництва, соціально-економічної взаємодії двох культур;

- специфічні - порівнянність соціально-економічних політик країн, спрямованих на реалізацію переваг ринкової економіки за активного соціального захисту громадян, вплив міжнародного співробітництва на активізацію передових галузей національних економік та ліквідацію відставання окремих галузей.

Передумовами розвитку економічних відносин, які носять як об'єктивний, так суб'єктивний характер, сприяють або ускладнюють розвиток співпраці між двома державами, є, як показало дослідження, наступні (рис.1.2.).

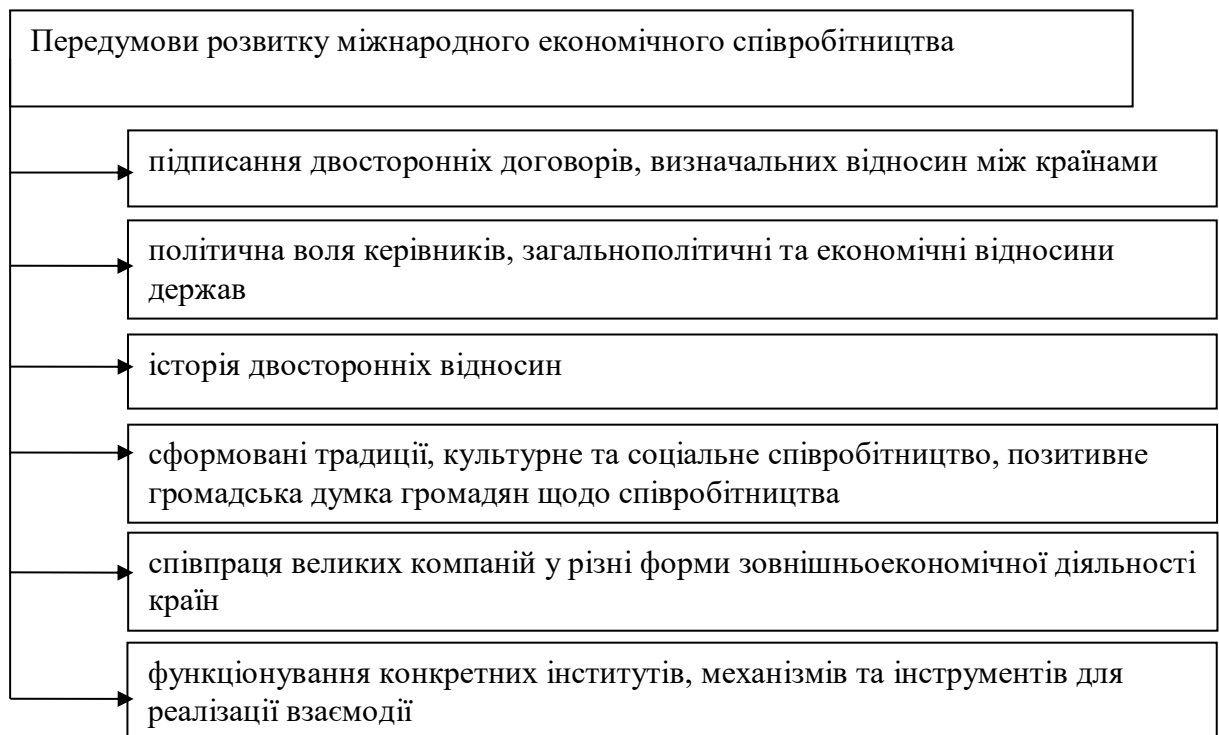

Рис.1.2. Передумови розвитку міжнародного економічного співробітництва

Джерело: побудовано автором на підставі [3, 9,11,17]

Успіх міжнародних економічних відносин залежить від наявності відповідних механізмів, які дозволяють планувати та реалізовувати конкретні дії

Основними інструментами здійснення двостороннього міждержавного економічного співробітництва можуть бути [26]:

- розвинена договірно-правова база двостороннього співробітництва;
- державна підтримка експортно-імпортних відносин провідних підприємств;

- лібералізовані митні тарифи та мита, що дозволяють, з одного боку, підтримувати вітчизняних виробників експорту, а з іншого - залучати на внутрішній ринок товари;

- створення міждержавних програм співробітництва на кілька років, що охоплюють конкретні види економічної взаємодії країн;

- «добровільне обмеження» імпорту та експорту, коли міждержавні угоди регулюють переміщення через кордон конкретних видів товарів та послуг, встановлюють певні розміри та порядок ліцензування та квотування.

Правове забезпечення ґрунтується на підписанні двосторонніх міждержавних договорів, гармонізації відповідних нормативних та законодавчих актів, розробленні міждержавних програм співробітництва [24].

У світі нині гарно розвинена практика укладання двосторонніх угод та договорів. Міждержавні договори створюють основу подальшої діяльності конкретних підприємств. Двосторонні угоди визначають пріоритети країни та національного ринку в імпорті та експорті цілком конкретних видів товарів та послуг. При цьому вихідним принципом є головування права міждержавних угод над національним правом обох держав у межах, що визначаються змістом укладених договорів.

У результаті двостороннє міждержавне економічне співробітництво зводиться до вироблення спільної політики в галузі різних сфер: торгівлі, міграції капіталів, трудових ресурсів, митних тарифів та ін. Таким чином, сукупність певних умов, інститутів, механізмів та інструментів і визначають те зовнішнє середовище, в межах якого відбувається економічне співробітництво двох держав. При цьому середовище може мати різний ступінь сприяння, що безпосередньо позначатиметься на інтенсивності економічної взаємодії [25].

Отже, міжнародне економічне співробітництво – це міцні й тривалі зв'язки, які в своїй основі мають спільні, наперед вироблені й узгоджені наміри, закріплені в довгострокових економічних договорах і угодах.

1.2. Основні форми економічного співробітництва

Міжнародне економічне співробітництво організується за такими основними напрямками (рис.1.3)[17]:

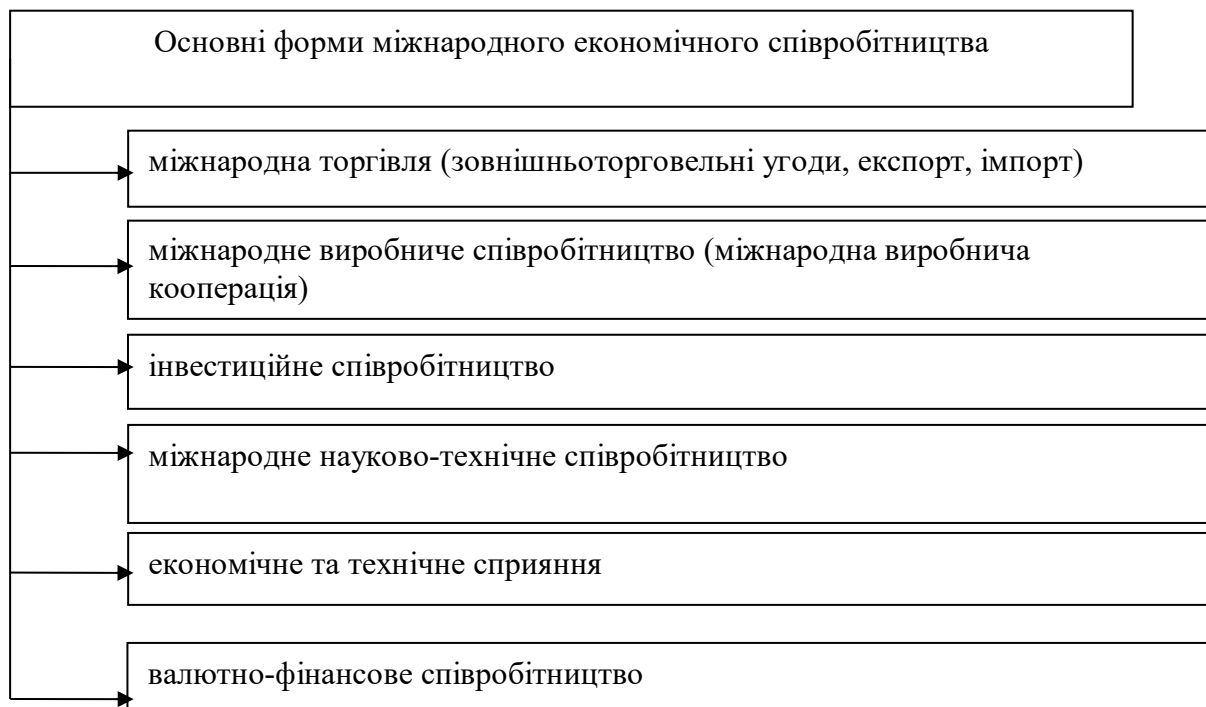

Рис.1.3. Основні форми міжнародного економічного співробітництва

Джерело: побудовано автором на підставі [17,30]

Міжнародна торгівля, як і раніше, відіграє провідну роль у міжнародних економічних відносинах. При реалізації міжнародної торгівлі, резиденти різних країн: держави, компанії та різні юридичні особи, будучи торговими партнерами, формують два зустрічні потоки товарів та послуг – експорт та імпорт.

Як відомо, сумарний обсяг експорту та імпорту формує торговельний оборот, а різниця – торгове сальдо. Причому, вищий обсяг експорту товарів проти імпортом забезпечує державі активне торгове сальдо, а при зворотному співвідношенні – пасивне [24].

Якщо на шляху товарних потоків немає перешкод, вважається, що держава або компанія здійснює вільну торгівлю. Однак, якщо компанії мають проблеми з оплатою товарів і послуг, що купуються валютою, вони використовують переваги зустрічної торгівлі або застосовують бартер.

Якщо зустрічна торгівля передбачає взаємообмін товарами та послугами на двосторонній чи багатосторонній основі, бартер здійснюється без будь-якої грошової оплати шляхом обміну одних товарів на інші.

Слід зазначити, що у останнім часом характер міжнародної торгівлі істотно змінився - сучасна міжнародна торгівля дедалі більше спрямовано обмін промисловими товарами з урахуванням технологічного поділу праці [36].

Міжнародному науково-технічному співробітництву сприяють сучасна науково-технічна революція та подальший розвиток продуктивних сил, які призвели до ще більшого впровадження міжнародного поділу праці. Це викликало значне розширення науково-технічного та технологічного обміну між країнами та подальше розширення торговельно-економічних відносин між державами.

Слід пам'ятати, що питання підвищення технологічного рівня галузей та народного господарства загалом можна вирішити шляхом міжнародного технологічного обміну. А це, у свою чергу, сприятиме вирішенню завдань оперативного технологічного переозброєння економіки держав, збільшення можливостей експорту та скорочення імпорту, розвитку техніко-економічного обміну між державами шляхом спеціалізації та кооперації під час випуску різних видів продукції. При цьому можна використовувати різноманітні форми реалізації технологій на світовому ринку.

В даний час темпи технологічного розвитку різних держав значно прискорилися, зріс рівень спеціалізації спільних проектів і ступінь «взаємопроникнення» нових технологій. Тому слід зазначити появу нових форм міжнародного науково-технічного співробітництва. До основних форм міжнародного виробничого співробітництва слід віднести спільну координацію виробничої та збутової діяльності на основі спеціалізації та кооперування, спільне володіння підприємствами, підрядне будівництво та науково-технічне співробітництво.

Ці форми не завжди існують у чистому вигляді. Насправді, найчастіше компанії створюють спільні виробництва будь-якого товару чи надання послуг

виробничого характеру, використовуючи міжгалузеву і внутрішньогалузеву спеціалізацію, створюючи спільні підприємства, здійснюють наукову, виробничу і торгово-збутову діяльність. Спільне підприємство, засноване на міжнародній спеціалізації, часто вирізняє досить високий рівень розвитку міжнародних інтеграційних процесів та зв'язків між компаніями різних країн.

Характерними рисами міжнародного виробничого співробітництва слід вважати [29]:

- стабільність, довгостроковість та регулярність економічних відносин між партнерами;
- використання як суб'єктів виробничої кооперації промислових підприємств (компаній) із різних країн;
- закріплення у спільному договорі готових виробів, компонентів, інших часткових товарів та відповідної технології як головні об'єкти кооперації;
- розподіл завдань у рамках узгодженого проекту, закріплення за партнерами виробничої спеціалізації;
- зв'язок постачання товарів між партнерами з реалізацією виробничих програм у межах міжнародного виробничого співробітництва, а чи не з виконанням звичайних договорів купівлі-продажу.

Мета інвестиційного співробітництва, як виду міжнародних економічних відносин, полягає в ефективному розподілі державних ресурсів, досягненні країнами більш високих економічних результатів за рахунок використання переваг участі в міжнародному поділі праці, оновлення виробничої структури та технологій та ін. [22].

Міжнародні інвестиції надаються у двох основних формах: продуктивного капіталу та позичкового капіталу. Продуктивний (підприємницький) капітал вкладається у виробництво для отримання прибутку. Вирізняють такі основні причини закордонних інвестицій підприємницького капіталу: прагнення розмістити капітал там, де він приносить найбільший дохід; прагнення скоротити рівень оподаткування. Формою міжнародного руху позикового капіталу є міжнародний кредит.

Основними принципами його використання є: зворотність; терміновість – її необхідно повернути у призначений час; платність – виплата відсотків за користування кредитом; забезпеченість, тобто матеріальні гарантії своєчасного погашення кредиту.

У міжнародному співробітництві використовується як офіційний, і приватний капітал. У якості кредиторів так і боржників можуть виступати приватні підприємці, банки, держави, що надають позики іншим країнам, різні міжнародні організації. Міжнародне економічне та технічне сприяння здійснюється як за межами міжнародних організацій, так і на двосторонній основі. Воно спрямоване на надання технічного сприяння країнам, що розвиваються, і країнам, що знаходяться в перехідному стані. Мета сприяння – прискорення створення основ розвиненої ринкової економіки цих країнах.

Таке міжнародне сприяння може бути практично у будь-яких галузях виробництва. В економічній сфері найчастіше технічне сприяння надається у галузі розробки програм економічного розвитку, статистики, фінансової та бюджетної політики, розвитку регіонів, техніко-економічного обґрунтування окремих проектів [6].

Доцільно відзначити в межах даного дослідження, що в економічній літературі існує декілька методик аналізу економічного співробітництва та визначення його ефективності. До найвідоміших методик розроблених вітчизняними фахівцями відносяться методика І.В. Багрової та А.Г. Дем'яненко [5].

Дослідник же О.В. Шкурупій пропонує застосовувати методи динамічного програмування за Р. Белланом – мова йде про порядок обчислення показників, які характеризують результативність імпорتنих операцій, експортних операцій зовнішньоекономічної діяльності підприємства в цілому [36].

Зокрема, на думку, Д.Г.Лук'яненко ефективність визначається [36]:

- на національному рівні – зіставленням затрат на виробництво експортних товарів, транспортних і зовнішньоторговельних затрат із вартісною оцінкою імпорتنих товарів, що виражає економію затрат у зв'язку з відмовою від

вітчизняного виробництва таких товарів і ефект від використання імпортних товарів;

- на рівні виробників експортної продукції – зіставленням затрат на виробництво експортних товарів з внутрішньою ціною поставки товарів зовнішньоторговельному об'єднанню;

- на рівні зовнішньоторгових об'єднань – експортерів продукції – зіставленням платежів виробникам продукції з урахуванням транспортних і накладних видатків із вартістю товарів у цінах здачі національній економіці за вирахуванням транспортних, накладних та інших видатків у внутрішній валюті країни;

- на рівні споживачів – замовників імпортової продукції – зіставленням вартості товарів у цінах здачі національній економіці з вартісною оцінкою імпортних товарів, що відображає економію затрат у зв'язку з відмовою від споживання замінюваних товарів і ефект використання імпортних товарів.

Усі перелічені показники тісно взаємопов'язані й становлять систему, яка забезпечує оцінку варіантів вибору найбільш ефективних рішень у здійсненні зовнішньоекономічних операцій при економічному співробітництві.

Крім того, при оцінці ефективності економічного співробітництва обов'язково варто здійснити:

- 1) порівняльний аналіз співробітництва, сильних і слабких сторін країн-партнерів;

- 2) визначення сутнісних факторів ринкового середовища та їхнього значення для стабілізації міжнародної конкурентоспроможності країн-учасниць господарської співпраці;

- 3) оцінка фінансово-господарських результатів двостороннього економічного співробітництва;

- 4) обґрунтування масштабів, кількісних і якісних параметрів пріоритетних галузей і видів виробництва для зацікавлених країн;

- 5) проведення ранжирування розвитку пріоритетів економічного співробітництва країн-партнерів за критерієм їх ефективності та ін.

Зокрема, Яо Фен запропонував здійснення оцінки ефективності міжнародної економічної співпраці на різних рівнях (табл.1.2). [39]

Таблиця 1.2

**Оцінка ефективності міжнародного економічного співробітництва країн
на різних рівнях**

Рівень	Критерії оцінки ефективності
Мікрорівень	1. Підвищення рентабельності
	2. Приріст обсягів продажів
	3. Розширення ринкової частки
	4. Посилення міжнародної конкурентної позиції товару
	5. Встановлення стратегічних партнерських відносин
Мезорівень	6. продовження життєвого циклу галузей
	7. оптимізація структури галузей
	8. продовження галузевого (виробничого) ланцюгу
Макрорівень	9. економічне зростання
	10. забезпечення економічної безпеки
	11. вирішення глобальних проблем
	12. підвищення ефективності використання ресурсів та освоєння нових ресурсів
	13. реалізація інтересів країн
	14. оптимізація галузевої макроструктури економіки (сільське господарство, промисловість і сфера послуг)

Джерело: побудовано автором на підставі [39]

Загальна оцінка ефективності співпраці в конкретній сфері між двома країнами за рахунок кількісних показників визначається як добуток оцінки кожної ефективності та індексу її значимості:

$$E(k) = \sum E_i \times I_i, (i=1, 2, 3, \dots, 14) \quad (1.1)$$

де E - загальна ефективність співробітництва у сфері k;

i - критерій ефективності

k - конкретна сфера співробітництва

E_i - ефективність співробітництва за критерієм i у сфері k;

I_i - індекс значимості критерію i у сфері k.

Що стосується якісних показників, вони також повинні мати кількісні абсолютні та відносні виміри, зокрема для оцінки зростання обсягів, масштабів, інтенсивності відповідних процесів, порівняння із базовими роками. Зазначено, що ефективність міжнародної економічної співпраці є складним індикатором, який недоцільно вимірювати лише в кількісному вигляді. Оптимальним є виважене поєднання кількісних і якісних показників з метою визначення реальних умов розвитку ефективного міжнародного економічного співробітництва, яка уможливить підвищити темпи зростання національних економік на основі розвитку пріоритетних напрямів двосторонньої співпраці.

Крім того, одним з підходів оцінки є розрахунок не просто обсягу зовнішньоторговельного обігу між країнами, а врахування частки цього обігу всередині кожної країни (об'єднання країн). Згідно даного підходу необхідно розраховувати частку зовнішньоторговельного обігу однієї країни з іншою в загальному зовнішньоторговельному обігу однієї та іншої країни, а потім знайти інтегральний показник між цими двома коефіцієнтами [21, с.142].

Такий показник дає можливість порівнювати ефективність співпраці з різними країнами ефективніше, ніж просто розрахунок обсягу товарообігу, оскільки він дає можливість врахувати умови товарообігу обох країн.

Таким чином, глобалізація та інтеграція економічної діяльності в рамках світової спільноти, в сучасних умовах передбачає широке використання різних форм міжнародного економічного співробітництва. Міжнародне економічне співробітництво організується за такими напрямками: міжнародна торгівля; міжнародне виробниче співробітництво; інвестиційне співробітництво; міжнародне науково-технічне співробітництво; економічне та технічне сприяння; валютно-фінансове співробітництво.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ КИТАЄМ ТА ЄС

2.1. Дослідження міжнародної економічної діяльності Китаю та ЄС

Перед тим, як здійснити аналіз міжнародного економічного співробітництва Китаю та ЄС вважаємо за доцільне коротко охарактеризувати потенціал розвитку кожної з досліджуваних країн.

Китай - держава в Східній Азії, вона є найбільшою за чисельністю населення країною світу; посідає 4-те місце у світі за площею, поступаючись лише росії, Канаді та США. Китай має другу світову економіку (після США) за номінальним ВВП та першу по ВВП за паритетом купівельної спроможності.

Таблиця 2.1

Місце країн за ВВП (ВКС) у 2021 році (згідно з даними МВФ)

Місце	Країна/Регіон	ВВП за ПКС млрд. дол
—	Світ	138 352,382
1	КНР	27 804,953
2	США	20 289,987
3	Європейський Союз	18 377,114

Місце країни за номінальним ВВП у 2021 році

Місце	Країна/Регіон	ВВП трлн. дол	% світового ВВП
1	США	22,9	22,4%
2	КНР	16,9	17,9%
3	Японія	5,1	5,4%

Джерело: побудовано автором на підставі [51, 54]

Економіка Китаю останніми роками постійно зростає, зокрема за даними МВФ та Світового банку у 2021 році за обсягом ВВП Китай займає 2 місце після США з обсягом ВВП в розмірі 16,86 трл.дол, що складає 17,9% світового ВВП (для порівняння обсяг ВВП США становить 22,9 трл.дол.) [51]. Країна займає

передові позиції у світі за обсягом виробництва у різних сферах, включаючи виробництво сталі, електроніки та робототехніки.

ВВП Китаю за підсумками 2021-го, незважаючи на численні локальні спалахи коронавірусної інфекції, проблеми на ринку нерухомості та енергетичну кризу, зріс на 8,1% порівняно з 2020 роком (рис.2.1), що виявилось вищим за офіційний прогноз у 6%. Економіка Китаю у третьому кварталі 2022 року зросла на 3,9%, що перевищило очікування економістів, але показує суттєве відставання від показників, які були заплановані урядом Китаю.

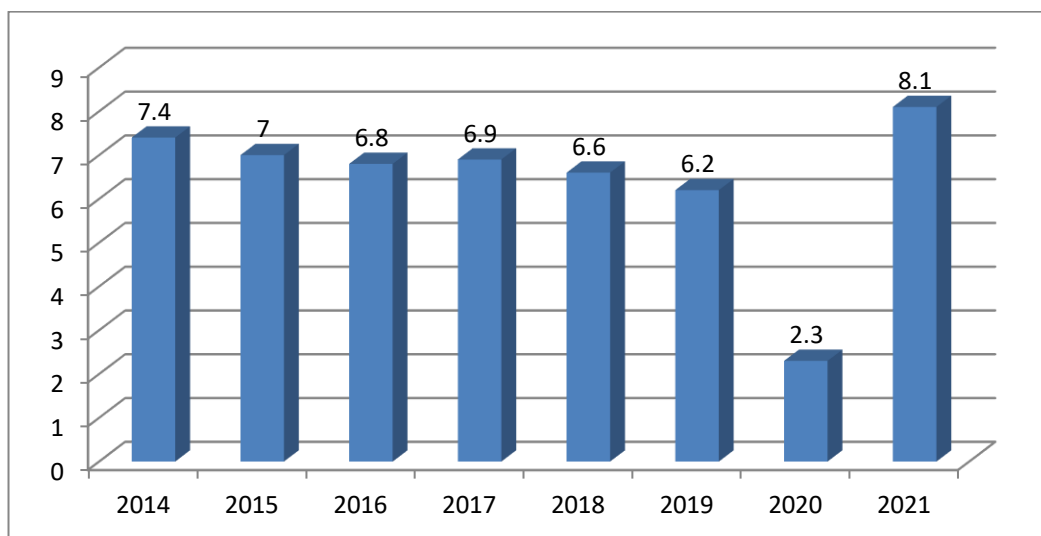

Рис.2.1. Динаміка росту ППВ Китаю за 2014-2021 рр.

Джерело: побудовано автором на підставі [51]

Відповідно до офіційних прогнозів, ВВП Китаю буде зростати кожного року на 5,7% до 2025 року, та на 4,7% у наступні п'ять років [51]. Отже, станом на сьогодні Китай є другою найбільшою економікою світу, а за прогнозами аналітиків до 2030 року навіть зможе перегнати США.

Проте, аналітики Bank of America [52] очікують уповільнення зростання економіки Китаю і назвали три головні причини цього: спалахи захворюваності через нові штами коронавірусу COVID-19; посилення кредитного контролю на ринку нерухомості та інвестицій в інфраструктуру; політика щодо зниження викидів вуглекислого газу, що призводить до скорочення виробництва товарів.

За даними Державного статистичного управління Китаю, сільське господарство в країні за підсумками 2021 року показало річне зростання на 7,1%,

що становить близько 1,3 трлн. дол. Промисловість та будівництво зросли на 8,2%, до 7,09 трлн дол, сфера послуг - теж на 8,2%, до 9,59 трлн.дол [53].

У 2021 році зріс і номінальний дохід на душу населення - на 9,1%. Показник досяг 12556,3 дол, отже у 2021 р. китайський ВВП на душу населення залишається значно нижчим від американського (69 231 дол) [53], що свідчить про існуючий потенціал зростання.

Основні показники зовнішньої торгівлі Китаю за 2014-2021 роки показані на рис.2.2.

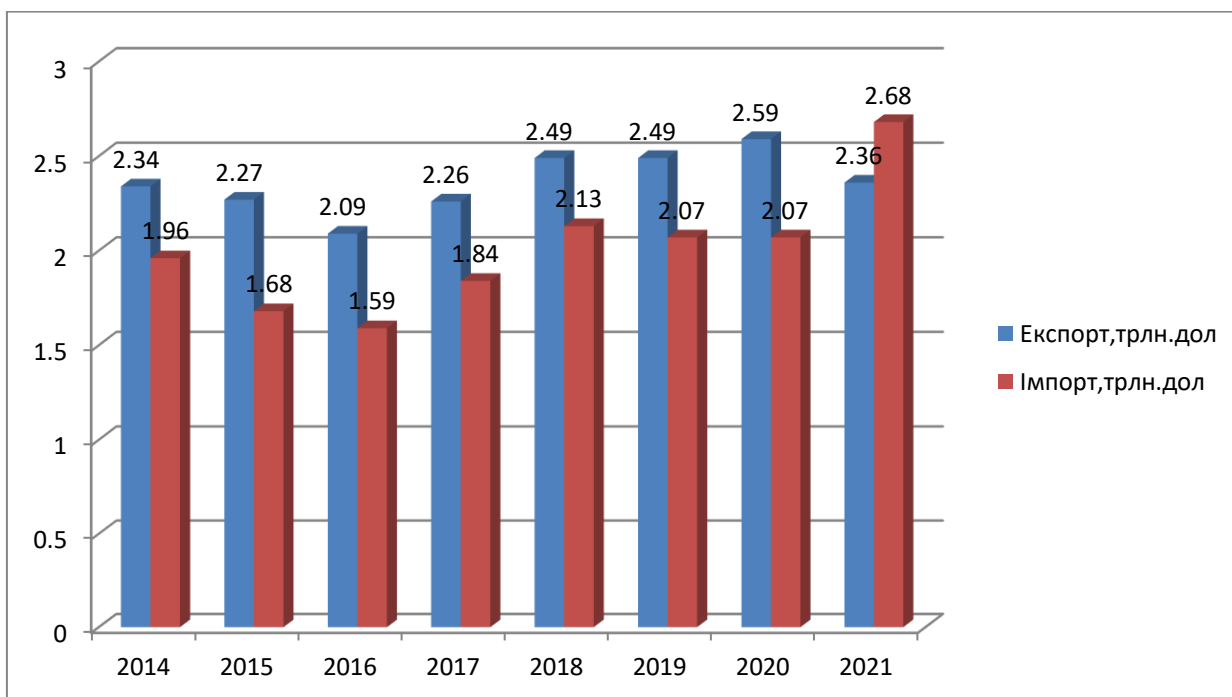

Рис.2.2.Динаміка експорту та імпорту Китаю за 2014-2021 рр., трлн.дол

Джерело: побудовано автором на підставі [41]

Сукупний експорт з Китаю становив 3,36 трлн доларів у 2021 році. У вартісному вираженні збільшення поставок товарів з Китаю порівняно з 2020 роком склало 29%: експорт товарів зріс на 773 млрд доларів (у 2020 з Китаю було поставлено товарів на суму 2,58 трлн доларів) [41].

До основних напрямків експорту товарів з Китаю можна віднести: США, Гонконг та Японію (рис.2.3)

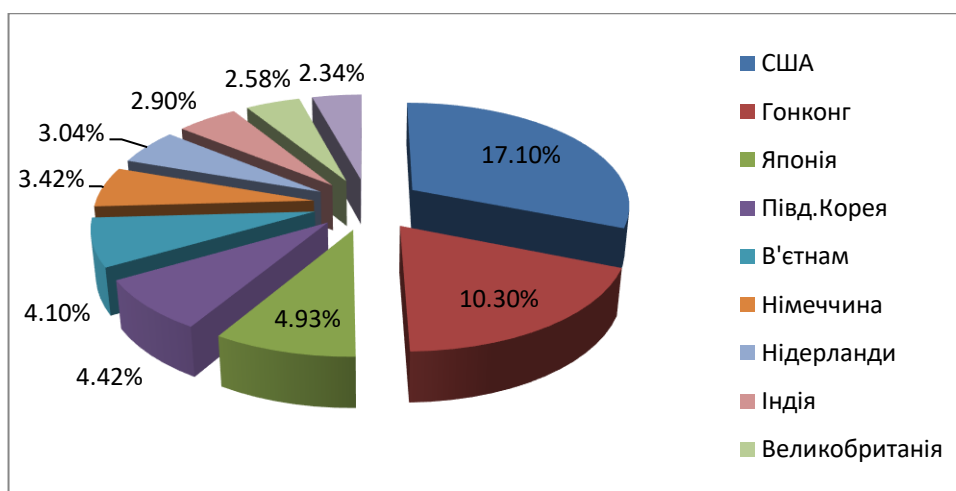

Рис.2.3.Основні напрямки експорту Китаю у 2021 році, %

Джерело: побудовано автором на підставі [54]

У вартісному вираженні до США було експортовано на суму 577 млрд.дол, що склало 17,1% всього експорту Китаю; до Гонконгу - на 349 млрд.дол, що склало 10,3% всього експорту. В структурі експорту 26% складають електричні машини та обладнання, 16,2% - ядерні реактори та котли, 4,14% - меблі, 3,89% - пластмаса та вироби з них

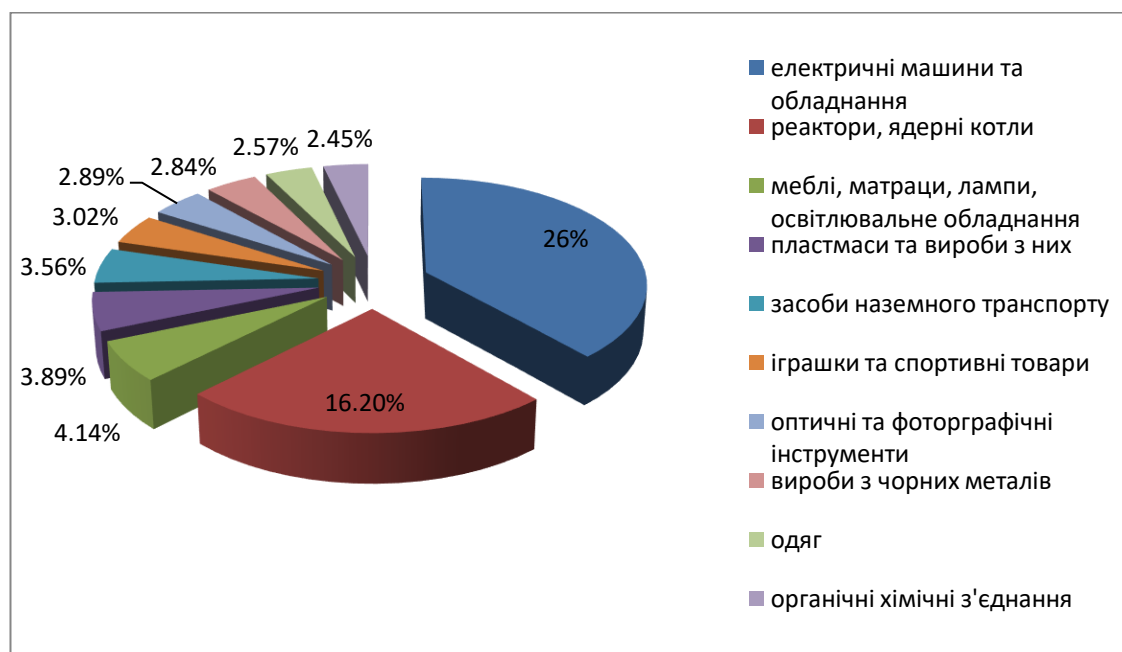

Рис.2.4.Структура експорту Китаю в 2021 році, %

Джерело: побудовано автором на підставі [41]

Сукупний імпорт у Китай становив 2,68 трлн доларів у 2021 році. У вартісному вираженні збільшення постачання товарів до Китаю порівняно з 2020

роком становило 29%: імпорт товарів зріс на 614 млрд. доларів (у 2020 до Китаю було завезено товарів на суму 2,06 трлн доларів) [41].

Найбільшими торговими партнерами по імпорту товарів в Китай в 2021 році були інші країни Азії – 9,3% в вартісному вираженні становить 249 млрд.дол, Південна Корея 213 млрд.дол або ж 7,95%, Японія – 7,65%, що становить 205 млрд.дол, США – 6,74% - 180 млрд.дол.

у 2021 році об'єм прямих інвестицій з Китаю за кордон склав 145,19 млрд. дол. США, збільшившись на 9,2% у порівнянні з минулим роком. Проекти в основному охоплювали інфраструктурний сектор. У 2021 році об'єм прямих іноземних інвестицій в економіку Китаю склав 173,48 млрд. дол, що на 20,2% більше у порівнянні з минулим роком [14].

Транснаціональні компанії активно розширювали інвестиції в Китай, що свідчить про тверду впевненість іноземних інвесторів у перспективах китайської економіки, сильну привабливість величезного китайського ринку, розвинену промислову систему країни, досконалу інфраструктуру та багаті трудові ресурси [14].

Отже, провівши дослідження міжнародної економічної діяльності Китаю, проведемо аналогічний огляд для ЄС.

На сьогодні Європейський Союз - це найбільш розвинене інтеграційне об'єднання у світі, яке динамічно розвивається. Зазначимо, що теоретичне підґрунтя процесів європейського об'єднання почало формуватися ще в ранньому Середньовіччі.

Основою плану будівництва ЄС були ідеї "Батьків-засновників" Європейських Співтовариств - французьких політиків Р. Шумана і Ж. Монне, які розробили в 1950 р. "Декларацію Шумана" і Договір про створення Європейського співтовариства вугілля та сталі. Мета зазначеного договору полягала в створенні такої взаємної залежності країн у сфері вугілля та сталі, при якій ні одна б країна не могла зробити мобілізацію своїх збройних сил таємно від інших країн. 25 березня 1957 року країни-засновники європейської інтеграції та учасники Європейського співтовариства вугілля та сталі підписали Римський

договір, який вступив в силу 1 січня 1958 р. Цей договір створив Європейське Економічне Співтовариство з метою розширення європейської інтеграції на різні сфери економічної співпраці. Центральний елемент зазначеного договору - створити спільний ринок, що і на сьогодні є головним в діяльності ЄС.

ЄС був створений у 1992 році Договором про Європейський Союз, (Маастрихтський договір, 7.02.1992 р. та вступив в силу 1.11.1993 р).

Варто відзначити, що від початкового етапу європейської інтеграції і до сьогодні, країни Європи працюють над зміцненням економічної інтеграції її членів. В 2002 році створено Економічний і валютний союз в ЄС. Отже, сьогодні ЄС можна вважати найвищим рівнем економічного інтеграційного об'єднання. Це потужне торговельне угруповання, яке повсяк час розширюється.

Зокрема, першими засновниками його були Франція, ФРН, Бельгія, Люксембург, Нідерланди та Італія, в подальшому були приєднані ще двадцять дві країни, та в 2020 році відбувався вихід Великої Британії з членства в ЄС, тому станом на сьогодні ЄС складається з 27 країн.

Про економічний потенціал ЄС можна судити за обсягами виробництва валового продукту. Станом на 2021 рік ВВП ЄС становило 17089 млрд. дол. (рис.2.5).

Зокрема, у 2022 році ВВП ЄС оцінюється в 17,2 трлн. доларів, що становить приблизно одну шосту від обсягу світового ВВП. Відповідно до офіційних прогнозів, економіка Євросоюзу зросте на 1,6%.

Найбільш вагомим результатом експортно-імпортних торговельних зв'язків ЄС можна вважати його домінування в системі сучасної міжнародної товарної торгівлі.

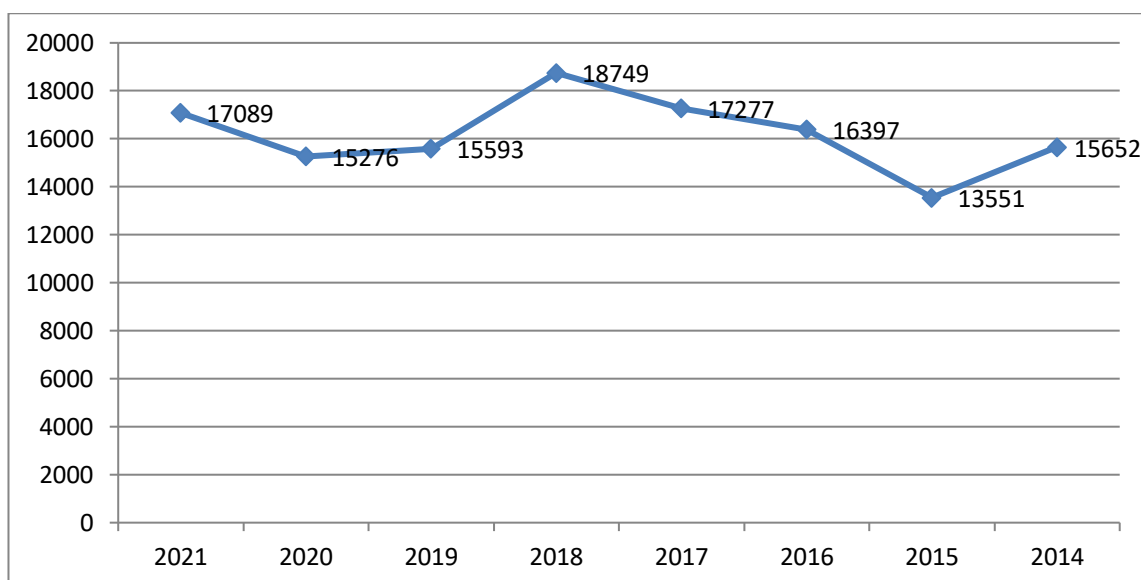

Рис.2.5. Динаміка ВВП Євросоюзу

Джерело: побудовано автором на підставі [53]

Сукупний експорт з Європейського союзу становив 2,57 трлн доларів у 2021 році. У вартісному вираженні збільшення постачання товарів з Європейського союзу у порівнянні з 2020 роком становило 18,43%: експорт товарів зріс на 400 млрд доларів (у 2020 році з Європейського союзу було поставлено товарів на суму 2,17 трлн дол.) [53].

Таблиця 2.2

Динаміка експорту та імпорту ЄС, трлн.дол

Показники	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Імпорт, трлн.дол	2,28	1,92	1,89	2,09	2,34	2,3	1,93	2,49
Зміна,%	1,69	-15,92	-1,62	10,79	11,94	-1,65	-15,92	28,89
Експорт, трлн.дол	2,34	1,98	1,93	2,12	2,31	2,28	2,17	2,57
Зміна,%	0,57	-15,21	-2,7	9,87	8,87	-1,27	-4,59	18,43

Джерело: побудовано автором на підставі [53]

Для більшої наочності наведемо наведене вище у графічному виразі (рис.2.6).

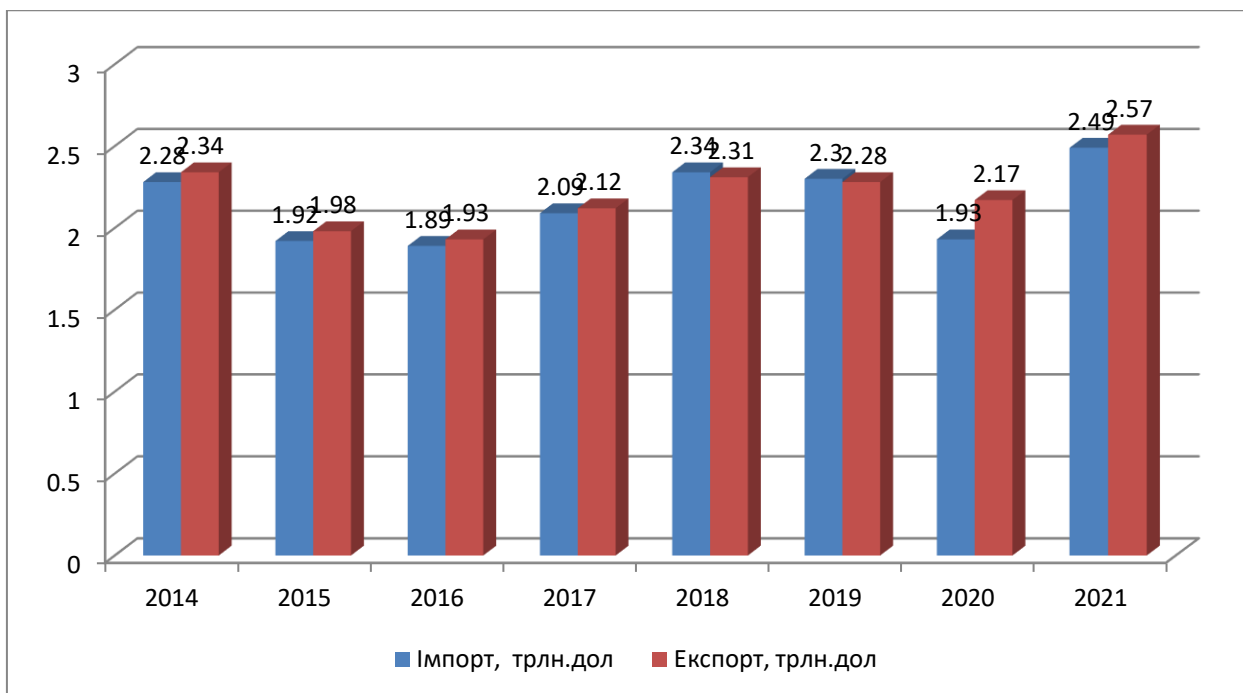

Рис.2.6.Динаміка експорту та імпорту ЄС, трлн.дол

Джерело: побудовано автором на підставі [53]

Основними напрямками експорту товарів з ЄС в 2021 році були США з часткою 18% або 463 млрд дол., Великобританія 12,9% або 332 млрд.дол, Китай -10,1% або 260 млрд.дол у вартісному вираженні (рис.2.7).

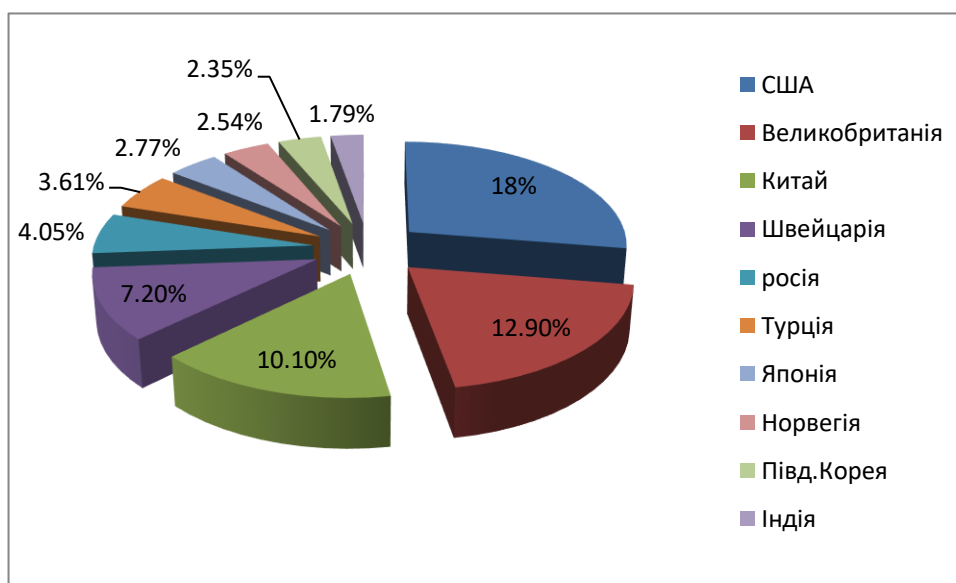

Рис.2.7. Основні напрямки експорту товарів з ЄС в 2021 році

Джерело: побудовано автором на підставі [51]

Товарна структура експорту ЄС у 2021 році показана на рис.2.8.

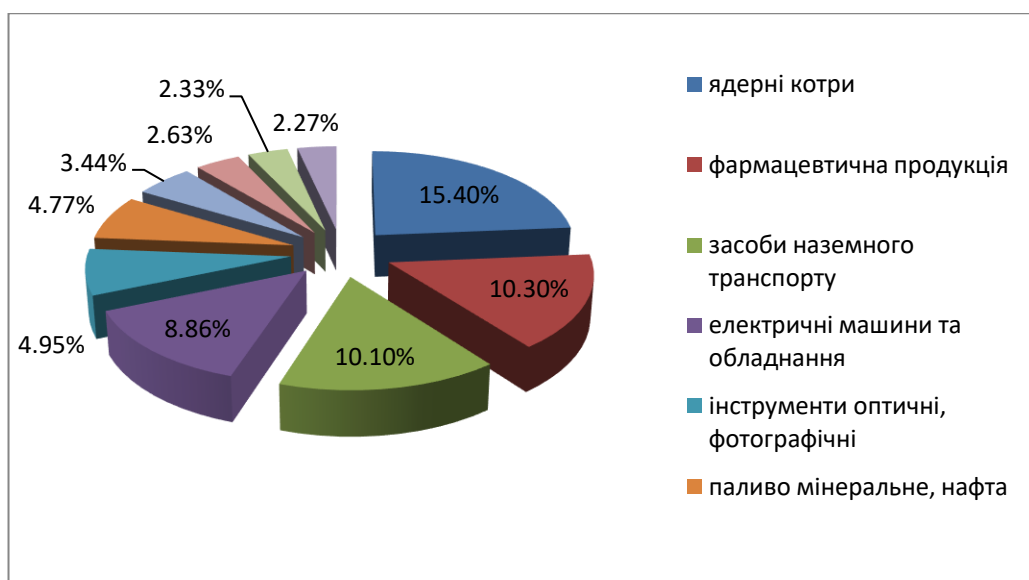

Рис.2.8.Товарна структура експорту ЄС в 2021 році, %

Джерело: побудовано автором на підставі [51]

Зокрема, 15,4% або ж на 398 млрд дол. було експортовано ядерних котлів, механічного обладнання, 10,3% або ж 266 млрд.дол фармацевтичної продукції, 10,1% - засоби наземного транспорту або ж на 261 млрд. дол. у вартісному вираженні.

Сукупний імпорт до Європейського союзу становив 2,49 трлн дол у 2021 році. У вартісному вираженні збільшення постачання товарів до Європейського союзу у порівнянні з 2020 роком становило 28%: імпорт товарів зріс на 559 млрд. дол (у 2020 році до Європейського союзу було завезено товарів на суму 1,93 трлн дол) [53].

Найбільшими торговими партнерами по імпорту товарів в ЄС в 2021 році були наступні країни: Китай – частка 22% (557 млрд.дол), США з часткою 10,9% у вартісному вираженні - 272 млрд.дол, Великобританія – 6,77% або ж 168 млрд.дол [53] (рис.2.9).

В 2021 році найбільше імпортувалися наступні групи товарів: 18% - паливо, нафта (450 млрд.дол), 13,5% (337 млрд.дол) - електричні машини та обладнання; 11,4% (284 млрд.дол) ядерні реактори, обладнання механічне.

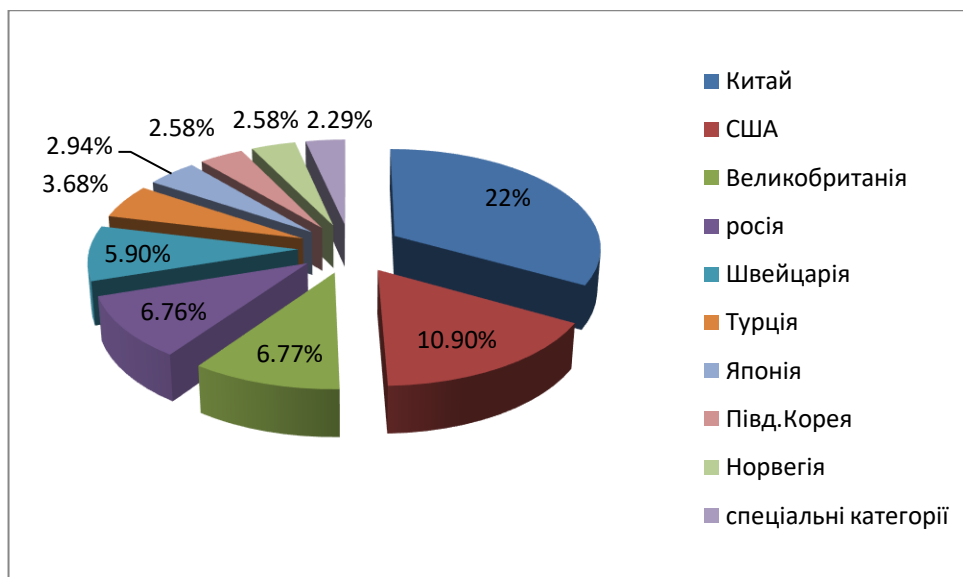

Рис.2.9.Географічна структура імпорту ЄС в 2021 році
Джерело: побудовано автором на підставі [51]

Отже, проведений аналіз показав, що і Китай і ЄС дуже сильні економіки та займають першість за багатьма економічними показниками, відповідно зміцнення співробітництва між Китаєм і ЄС – це скоріше необхідність, ніж варіант для вибору, Китай завжди підтримував стабільну та позитивну політику щодо ЄС після встановлення з ним дипломатичних відносин.

Між двома сторонами вже існує понад 70 механізмів діалогу та співробітництва, взаємовигідна співпраця залишаться основним напрямом відносин між Китаєм та ЄС. Більш детально сказане вище підкріпимо аналізом в наступному розділі даної роботи.

2.2. Аналіз динаміки та структури двосторонніх торговельно-економічних відносин між Китаєм та ЄС

Початок розвитку відносин між Китаєм та ЄС можна датувати 8 травнем 1975 року. Доцільно відзначити, що з початку їх встановлення та до сьогодні у дипломатичних відносинах сторони пройшли складний шлях, який можна охарактеризувати і активним розвитком, і складними періодами у відносинах. Незважаючи на значну кількість розбіжностей та протиріч, на сьогодні відносин

Китай-ЄС набули потужного розвитку та вийшли на рівень не лише співробітництва, а й стратегічної співпраці.

Аналізуючи наукову літературу нами були виокремлені наступні три етапи розвитку співпраці Китай-ЄС (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Етапи розвитку співпраці Китай-ЄС

Етап	Характеристика
з 1975 р. по 1989 р.	ЄС Китай приваблював своїм великим ринком, Китай розглядав ЄС як важливого партнера щодо залучення капіталу та сучасних технологій. Сторони вбачали великий потенціал у розвитку економічних відносин. Перший етап наповнений пошуком потенційних можливостей співпраці, налагодженням торгових відносин і активізацією інвестиційної діяльності з боку європейських інвесторів.
1989 р. по 1998 р.	Зміна політичного курсу ЄС по відношенню до Китаю - період охолодження відносин між сторонами. Причиною зміни політики ЄС стосовно Китаю стали події весною 1989 р., коли через масові протести відстоювання демократичних цінностей загинула молодь, ЄС не погодився з політикою застосування сили з боку китайського керівництва і застосував санкції проти Китаю. Були відкладені візити на високому рівні, значно зменшено обсяг допомоги, відмінені кредитні гарантії, зупинено створення великих спільних підприємств, зупинена співпраця у військовій сфері. Стосунки між Китаєм та ЄС знаходились на самому низькому рівні.
з 1998 р.- 2018 рр	У березні 1998 р. ЄС приймає новий політичний документ «Створення всебічного партнерства з Китаєм». У документі зазначалось, що відносини між Китаєм та ЄС мають бути виведені до рівня відносин ЄС зі США, Росією та Японією. Квітень 1998 р. лідери КНР та ЄС провели першу двосторонню зустріч у Лондоні. Сторони планували створити довгострокове, стабільне та конструктивне партнерство, що орієнтоване на XXI століття. прийняті: «Стратегія ЄС по відношенню до КНР: реалізація документів, прийнятих в 1998 р., та подальші кроки для більш ефективної політики ЄС» та «Стратегічні відносини ЄС з Китаєм протягом 2000–2006 рр.». У 2003 р. ЄС - політичний документ «Зріле партнерство: спільні інтереси та виклики у відносинах між КНР та ЄС». У документі відзначалось, що відносини між КНР та ЄС досягли зрілості і необхідно створювати всебічне стратегічне партнерство. 2003 рік Китайське керівництво приймає документ «Політика Китаю по відношенню до ЄС».
2019 рік і по сьогодні	З березня 2019 року Європейський Союз називає Китай «системним суперником». У грудні 2020 року Європейський Союз і Китай оголосили, що вони досягли інвестиційної угоди, яка була вперше запущена в 2013 році, іменована як Всеосяжна угода про інвестиції (CAI). У березні 2021 року повідомлялося, що виникають серйозні сумніви щодо схвалення угоди в Європейському парламенті з огляду на санкції Китаю проти членів парламенту, комітету з політики та безпеки Європейської ради європейських аналітичних центрів. У травні 2021 року Єврокомісія оголосила про плани зменшити залежність від Китаю в стратегічних сферах економіки. Того ж місяця Європейський парламент заморозив ратифікацію CAI. ЄС запровадив ембарго на поставки зброї та численні антидемпінгові заходи проти КНР.

Джерело: побудовано автором на підставі [19]

Таким чином, на сучасному етапі відносини співробітництва між Китаєм та ЄС набули нового формату, в якому економіка та торгівля – це фундамент відносин, культура та технологія – взаємодоповнюючі чинники співпраці.

З моменту встановлення відносин у 1975 році співпраця Китаю та ЄС значно розширилася, починаючи від торгівлі та економіки та закінчуючи ширшим спектром, який включав технології, глобальне управління, освіту тощо. Це сприяло вирівнюванню відносин. У 1998 році Китай та ЄС встановили довгострокове, стабільне та конструктивне партнерство, орієнтоване на XXI ст, за яким послідували угоди про всеосяжне партнерство у 2001 році, а потім про всеосяжне стратегічне партнерство у 2003 році.

Публікація Стратегічної програми співпраці Китаю та ЄС на період до 2020 року у 2013 році також показала зростання просування Китаю у світі. У 2014 році Китай та ЄС будували партнерські відносини в ім'я миру, зростання, реформ та цивілізації, визнавши розвиток рушійною силою відносин, але також вказавши на важливість цивілізаційних та глобальних горизонтів у відносинах між двома країнами.

Упродовж останніх десятиліть торговельно-економічні зв'язки залишалися найважливішим стрижнем відносин Китаю та ЄС. Хоча справа не обходилася без проблем, економічні та торговельні зв'язки продовжували служити основою та стимулом для двосторонніх відносин. Порівняно з 1975 роком, коли обсяг двосторонньої торгівлі становив лише 2,4 млрд дол., сьогодні він значно змінився. Завдяки постійним зусиллям Китаю щодо проведення реформ, збільшення відкритості та інтеграції у світову економіку, а також європейських ініціатив на китайському ринку, економічні зв'язки стали великими та стійкими. Торгівля між Китаєм та ЄС досягла у 2021 році рекордного рівня у 800 млрд доларів [45]. Китай залишається найбільшим торговим партнером ЄС, а ЄС є другим за величиною торговим партнером Китаю. Структура двосторонньої торгівлі продовжує розвиватися, при цьому обсяги торгівлі в аерокосмічній, біологічній, оптоелектронній галузях, а також у галузі електроніки та сировини для неї зросли більш ніж на 30 %.

Проаналізуємо динаміку зовнішньої торгівлі між ЄС та Китаєм за 2014-2021 рр. (табл.2.4). У 2021 році Європейський Союз експортував до Китаю товарів на суму 223 млрд. євро, приблизно на 20 млрд. євро більше, ніж у попередньому році. В свою чергу імпорт склав 472,2 млрд. євро та зріс на 87,1 млрд. євро.

Таблиця 2.4

**Динаміка зовнішньої торгівлі між ЄС та Китаєм
за 2014-2021 рр., млрд. євро**

Рік	Імпорт	Експорт	Зовнішньоторговельний баланс
2014	256,5	145,1	-111,4
2015	295,9	145,6	-150,4
2016	298,9	153,4	-145,5
2017	322,8	178,8	-144,0
2018	342,6	187,9	-154,7
2019	363,5	198,5	-165,0
2020	385,1	202,8	-182,3
2021	472,2	223,3	-248,9

Джерело: побудовано автором на підставі [46,47]

У 2014 році торговий дефіцит ЄС із Китаєм склав 114,4 млрд. євро. Варто відзначити, що торговельний дефіцит залишався протягом усього періоду, досягнувши 248,9 млрд. євро у 2021 році [46]. Як експорт до Китаю, так і імпорт з Китаю зросли між 2014 та 2021 роками. Експорт ЄС до Китаю був найвищим у 2021 році (223,3 млрд. євро) і найнижчим у 2014 році (145,1 млрд. євро). Імпорт ЄС із Китаю був найвищим у 2021 році (472 млрд. євро), а найнижчим – у 2014 році (256,5 млрд. євро).

На рис.2.10 наведемо показники зміни обсягів зовнішньої торгівлі між ЄС та Китаєм за 2014-2021 рр. у% до попереднього року.

Отже, у 2021 році ми спостерігаємо значне зростання імпорту з Китаю до ЄС на 22,8% та зростання експорту – на 10,2%, що говорить про розвинуті зовнішньоекономічні зв'язки країн.

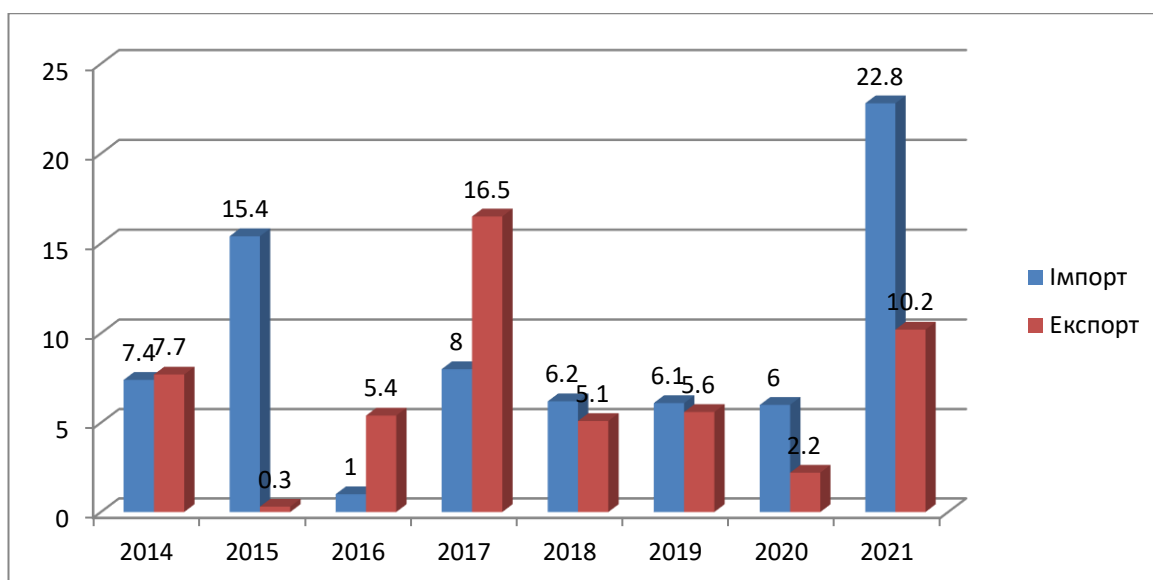

Рис.2.10. Динаміка зміни зовнішньої торгівлі між ЄС та Китаєм за 2014-2021 рр., порівняно з попереднім роком, %

Джерело: побудовано автором на підставі [46]

У 2021 році ЄС мав позитивне сальдо торгівлі продуктами харчування та напоями (10,4 млрд. євро), сировиною (7,3 млрд. євро), іншими товарами (1,9 млрд. євро) та енергетика (0,4 млрд. євро). ЄС мав дефіцит торгівлі хімічними речовинами (1,6 млрд. євро), іншими промисловими товарами (120,0 млрд. євро) та машинами та транспортними засобами (147,3 млрд. євро) [47].

У 2021 році імпорт промислових товарів у ЄС (98%) також мав вищу частку, ніж імпорт сировинних товарів (2%) (табл.2.5).

Таблиця 2.5

Частка імпорту в ЄС/експорту з ЄС промислових та сировинних товарів, %

Товари	Імпорт, млрд.євро	% від підсумку	Товари	Експорт, млрд.євро	% від підсумку
С/продукти	6,103	1.3	С/продукти	17,138	7.7
Продукція рибальства	1,358	0.3	Продукція рибальства	487	0.2
Промислова продукція	465,301	98.4	Промислова продукція	205,946	92.1
Підсумок	472,762	100.0	Підсумок	223,571	100.0

Джерело: побудовано автором на підставі [46]

У 2021 році експорт промислових товарів з ЄС (92 %) мав вищу частку, ніж сировинних товарів (8 %) [47].

Проаналізуємо обсяги експорту та імпорту в розрізі товарних груп (табл.2.6).

Таблиця 2.6

Торговельні потоки між ЄС та Китаєм у 2021 році

	Імпорт			Експорт		
	млрд.євро	%	Темп росту, %	млрд.євро	%	Темп росту, %
Разом	472,762	100.0	22.8	223,571	100.0	10.2
0 Їжа та живі тварини	4,632	1.0	4.5	12,816	5.7	-11.3
1 Напої та тютюн	134	0.0	-9.3	2,321	1.0	34.3
2 Сировина, крім палива	3,008	0.6	18.1	10,408	4.7	22.9
3 Мінеральне паливо, мастила та супутні матеріали	1,038	0.2	167.5	1,450	0.7	10.8
4 Тваринні та рослинні олії, жири та віск	748	0.2	169.5	646	0.3	30.9
5 Хімічні речовини та супутня продукція.	34,431	7.3	63.4	32,896	14.7	9.1
6 Промислові товари, класифіковані головним чином за матеріалом	54,990	11.6	-6.1	17,153	7.7	2.8
7 Машини та транспортне обладнання	263,708	55.8	26.2	116,247	52.0	10.1
8 Різні промислові вироби	108,507	23.0	24.5	26,324	11.8	24.6
9 Товари та операції інші	572	0.1	-33.3	472	0.2	11.2
	993	0.2	-	2,837	1.3	-

Джерело: побудовано автором на підставі [47]

Отже, як видно з табл.2.6, найбільше у вартісному виразі у 2021 році склав імпорт машин та транспортного обладнання - 263,708 млрд.євро, що становило 55,8%, промислових виробів було імпортовано на суму 108,507 млрд.євро, що становило 23% від загальної суми імпорту. Динаміка Торговельних потоків між ЄС та Китаєм у 2018-2021 рр. показана у Додатку А [48].

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки, що позиції Китаю як у відносинах з ЄС, так і відносинах з іншими країнами значною мірою базуються на торгівлі товарами.

Трьома найбільшими імпортерами з Китаю в ЄС були Нідерланди (110 420 млн євро), Німеччина (98 031 млн євро) і Франція (40 744 млн євро). Чехія (39,4%) мала найвищу частку Китаю в імпорті за межі ЄС (табл.2.7).

Таблиця 2.7

Імпорт товарів з Китаю в ЄС в 2021 році в розрізі країн-членів

	Обсяг, млн.євро	% Китаю в ЄС імпорті
Нідерланди	110420	29,3
Німеччина	98031	22,5
Франція	40744	20,0
Італія	38525	19,4
Польща	31121	31,9
Іспанія	30522	19,0
Бельгія	24785	14,9
Чехія	18561	39,4
Швеція	10787	20,5
Угорщина	9849	28,5
Данія	8570	25,4
Австрія	7902	18,0
Ірландія	6992	11,2
Румунія	6198	22,9
Словенія	5871	27,4
Греція	5009	16,0
Португалія	3889	17,8
Словаччина	3581	18,7
Фінляндія	3361	15,2
Болгарія	2107	13,7
Литва	1595	13,0
Хорватія	1036	13,8
Естонія	922	16,5
Латвія	861	15,5
Кіпр	426	14,0
Мальта	298	12,2
Люксембург	284	11,8

Джерело: побудовано автором на підставі [46]

Трьома найбільшими експортерами до Китаю з ЄС були Німеччина (104 655 млн євро), Франція (24 028 млн євро) і Нідерланди (15 906 млн євро). Німеччина (16,5%) [46] мала найвищу частку Китаю в експорті за межі ЄС (табл.2.8).

Таблиця 2.8

Експорт товарів ЄС до Китаю в ЄС в 2021 році в розрізі країн-членів

	Обсяг, млн.євро	% Китаю в ЄС експорті
Німеччина	104655	16,5
Франція	24028	10,7
Нідерланди	15906	7,6
Італія	15691	6,4
Ірландія	11006	11,1
Іспанія	8659	7,1
Бельгія	8029	5,2
Швеція	6654	9,0
Данія	5963	11,9
Австрія	4869	9,2
Фінляндія	3639	12,0
Польща	3064	4,3
Чехія	2462	6,6
Словаччина	2185	12,8
Угорщина	1643	6,2
Болгарія	1116	9,8
Румунія	908	4,6
Греція	712	3,9
Португалія	686	3,8
Словенія	448	2,9
Литва	228	1,6
Люксембург	224	8,3
Естонія	195	3,2
Латвія	162	2,5
Хорватія	89	1,5
Мальта	61	4,5
Кіпр	52	2,2

Джерело: побудовано автором на підставі [47]

Отже, концентрація економічного спіробітництва на товарах має свої ризики, адже запровадження обмежень, наприклад через пандемію, порушує ланцюги поставок. Крім того, перспектива тарифних війн може суттєво вплинути на товарні потоки.

Доцільно вказати, що з 2019 року відбуваються певні негативні зрушення у відносинах Китаю та ЄС, частково вони пов'язані з політикою щодо Тайваню. Прагнення розірвати чи хоча б якісно послабити зв'язки з Китаєм ставлять

Європу перед значною проблемою, адже виключення Китаю з ланцюжків постачання товарів ускладнить перехід до зеленої економіки, ресурсна база для якої зосереджена у КНР. Китай - визнаний лідер у сфері видобутку рідкісноземельних металів, без яких неможливе виробництво електромобілів, сонячних батарей та вітрогенераторів. Із 30 видів сировини, які отримали в ЄС статус важливих критично, 19 - переважно китайського походження. Це означає, що якщо Європа розцінює свої відносини з Китаєм як залежність, то не залишається нічого іншого, як налагодити поставки з альтернативних родовищ, які потрібно спочатку знайти.

Протягом останніх років відбуваються спроби розширити економічні відносини між ЄС та Китаєм, посиливши їх інвестиційну складову.

Двосторонні інвестиції між Китаєм і ЄС перевищили 270 млрд. дол, включаючи активні інвестиції та співпрацю в області фінансів, нових джерел енергії, виробництва електромобілів і логістики. Інвестиції Китаю в Європу продовжують рости, незважаючи на загальні тенденції на ринку.

В 2021 році китайські ПІІ в Європу зросли на 33 % до 10,6 млрд євро з 7,9 млрд євро в 2020 році (рис.2.11). Зростання було зумовлене двома факторами: придбанням гонконгською інвестиційною компанією Philips бізнесу побутової техніки за 3,7 млрд євро. Тим не менш, 2021 рік став другим найнижчим роком для інвестицій Китаю в Європу з 2013 року.

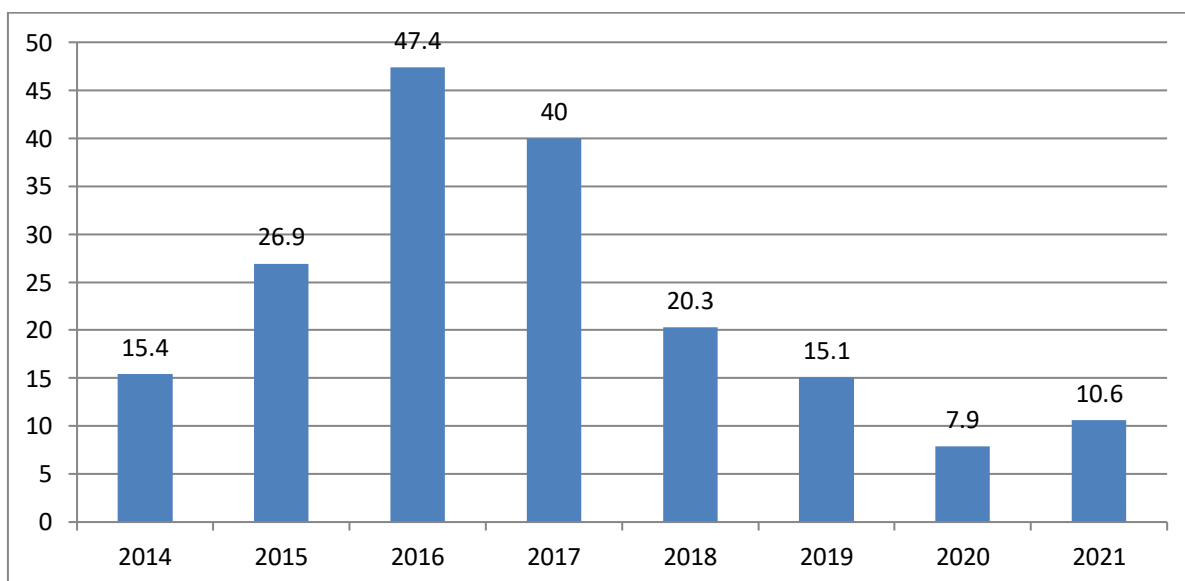

Рис.2.11. Динаміка ПІІ Китаю в Європу протягом 2014-2021 рр.,
мрд.євро

Джерело: побудовано автором на підставі [41]

Нідерланди отримали найбільше китайських інвестицій, за ними слідує Німеччина, Франція та Великобританія. Поглинання Hillhouse Capital бізнесу Philips зробило Нідерланди найбільшим місцем для китайських інвестицій у 2021 році. На Німеччину, Францію та Великобританію припало 39 % загального обсягу китайських інвестицій.

За видами прямих інвестицій з Китаю до країн ЄС із суттєвим перевагою переважають угоди злиття та поглинання (M&A) і тільки 4,5 відсотка китайських ПІІ є інвестиціями в нові проекти. У європейських країнах китайські інвестори виявляють особливу цікавість в інвестиціях в автомобілебудування, транспорт, логістику, морські порти та аеропорти, фінансові та бізнес-послуги, галузі інформаційних та комунікаційних технологій, енергетику (включаючи відновлювані джерела енергії), виробництво споживчих товарів, сектор розваг та інші

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) з Європи в Китай демонструють тенденцію до стійкості: більші компанії подвоюють інвестиції, оскільки ринкове середовище стає більш конкурентоспроможним

Незважаючи на певні політичні розбіжності, співпраця між Китаєм та ЄС має гарні перспективи. Країни мають тривалу історію, розвинуті культури та найбільші ринки у світі. Враховуючи економічну потужність Китаю та його зростаючу роль у світі, ЄС продовжує поглиблювати саме торговельні відносини з Китаєм. Китай також прагне поглиблювати відносини з ЄС в першу чергу через те, що ЄС є джерелом сучасних технологій та стабільним ринком.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ КИТАЄМ ТА ЄС

3.1. Пріоритетні напрями посилення розвитку економічного співробітництва між Китаєм та ЄС

Як вже зрозуміло з проведеного вище аналізу, відносини ЄС та КНР в майбутньому будуть розвиватися на основі двох моделей: партнерства та конкуренції; суперництва. Внаслідок зростання геополітичної конкуренції, а також намагання ЄС бути стратегічно автономним утворенням, був змінений баланс у двосторонніх відносинах в напрямку конкуренції, а не партнерства та співпраці.

Якщо в попередніх роках співробітництво зі стратегічних та політичних питань накладалося на торгово-інвестиційну сферу, то нині процес йде у зворотному напрямку. Надто сильний вплив політична складова спричинила на сферу економіки та інвестицій, відповідно в 2021 р. відбувся провал ратифікації Всеохоплюючого інвестиційного договору.

Не дивлячись на стійкий інтерес до розвитку економічного співробітництва як фундаменту відносин, власний унікальний діалог, який є відмінний від моделей співпраці ЄС – США та США – Китай, та перевірені часом формати взаємодії, ЄС та Китаю стає все важче розділяти економічний та політичний вектори співробітництва [42].

Зростаюча конкурентність міжнародного середовища, а також сучасні політичні виклики створюють нові перешкоди для європейсько-китайського співробітництва. Зокрема, протистояння Америка-Китай, загострення політичної ситуації в Гонконзі, пандемія коронавірусу, військова присутність Пекіну в зоні

Тайванського проливу та в Південно-Китайському морі і криза навколо України лише поглиблюють протиріччя між двома країнами, випробовуючи на міцність усталені формати взаємодії. Зважаючи на всю багатоаспектність та масштабність європейсько-китайських відносин на сучасному етапі видається можливим звести їх до двох основних тенденцій:

- деградація в політичній співпраці зі збереженням економічної взаємозалежності;
- розвиток діалогу по різноманітним аспектам майбутнього світової політичної системи при наявності існуючих протиріч.

Згідно з першою тенденцією, варто вказати, що економічна складова співпраці хоча й містить певні труднощі, проте є основним компонентом відносин країн. Певна усталеність в економічній взаємозалежності країн могла би бути підкріплена Всеосяжною інвестиційною угодою, проте за порушення прав людини, які відбувається в КНР та неприйняття їх цінностями ЄС, дана угода на даний момент заморожена.

Варто додати, що наразі ЄС неодноразово наголошує на негативних проявах китайської політики, порушення нею демократичних засад, що відображується на європейському бізнесі в Китаї та ускладнює діалог між сторонами. Крім того, у своїх звітах ЄС неодноразово відзначав свою готовність приймати міри у випадку, якщо порушення прав людини і надалі відбуватимуться у Китаї, проте, незважаючи на це, ЄС до цього часу підтримує політику єдиного Китаю, однак не сприймає тиску на своїх членів.

Отже, з проведеного вище аналізу, можна зробити висновки, що негативна тональність діалогу між ЄС та Китаєм поєднується з стійкими економічними стимулами до співпраці зі сторони обох сторін.

З приводу другої названої вище тенденції, обидві сторони виступають за багатополарність, проте розходяться в питаннях способів підтримки миру та стабільності в ньому. Для ЄС основним інструментом є укріплення трансатлантичного партнерства та солідарності, співпраця з Заходом та захист світового порядку, який базується на правилах, то для Китаю - це розвиток

відносин з незахідними учасниками міжнародних відносин, перед усім з росією, країнами АСЕАН, побудова відносин з багатосторонніми об'єднаннями, такими як БРІКС та ШОС [40].

Разом з тим, Китай акцентує свою увагу на багатосторонніх форматах, взаємовигідному співробітництві та взаємній повазі. Китай визнає те, що протиріччя між різними державами є неминучими та можуть і надалі виникати, Китай виступає проти військового їх вирішення та закликає сторони вдаватися до діалогу, шляхом співпраці, пошуку точок дотику та спільних інтересів.

Отже, здійснюючи співробітництво з країнами ЄС, Китай спирається на наступні чотири принципи:

- підтримка взаємної поваги, рівності та принципів одного Китаю для зміцнення найважливішої політичної основи відносин КНР та ЄС;
- підтримка відкритості, інклюзивності та взаємовигідної співпраці, зміцнення обміну «філософією розвитку» та координація планів розвитку;
- підтримка чесності і справедливості у відносинах,
- підтримка діалогу між цивілізаціями та гармонії у різноманітності, щоб сприяти взаємному навчанню між китайською та європейською цивілізаціями.

Показово, що базовою умовою налагодження взаємодії є відданість ЄС політиці одного Китаю, тобто недопущення підтримки сепаратистських настроїв на Тайвані, інституційного оформлення політичних відносин острова з іншими країнами, а також постачання туди озброєнь.

На думку керівництва Китаю, ООН є гарантом миру та діалогу між країнами, де головну роль відіграє міжнародне право. В свою чергу, ЄС вбачає забезпечення безпеки в територіальній цілісності держав, непорушності кордонів та мирному врегулюванні спорів. ЄС також виступає за взаємодію країн відповідно до принципу верховенства міжнародного права, проте є широким прихильником застосування дипломатичних та економічних санкцій.

Отже, світовий порядок та в меншій мірі безпека – це ті напрямки, в яких позиції сторін є схожими, проте сторони показують різні підходи до самого вектора трансформації світової політичної системи.

До сказаного вище варто додати, що війна в Україні викликала вагання на світовому ринку та створила додаткові економічні проблеми для Китаю та Європи. Надалі економічні зв'язки стануть важливішими для обох сторін натомість економічній невизначеності. Але економічні зв'язки не можуть вирішити проблеми політичної довіри та ризикують стати ще більш політизованими у майбутньому. Війна, оголивши залежність Європи від росії, змусить ЄС переглянути свої економічні зв'язки з Китаєм і розвивати свій набір інструментів для підвищення «стійкості». Таким чином, те, що відбувається, ймовірно, призведе до більш жорсткого та виборчого підходу ЄС до економічних зв'язків з Китаєм.

Паралельно на європейсько-китайський діалог стійко негативно впливає інший зовнішній фактор - трансатлантичні відносини. Американський тиск на ЄС з китайського питання існував завжди. США активно виступали проти розвитку формату «16(17)+1» та європейсько-китайської співпраці в галузі 5G, закликали ЄС скоротити контакти із КНР. В альянсі Китаю приділяється особлива увага, дана країна виступає, як друга за значимістю загроза після росії [42].

Отже, Китай розглядає Європу як довгострокового та стратегічного партнера, відносини з яким життєво важливі для світу, для стабільності та розвитку, причому ця важливість лише зростатиме в умовах невизначеності. Тепер обидві сторони повинні домовитися про те, як запобігти новій війні і знову зробити «мир і розвиток» головною темою сучасності.

3.2.Шляхи забезпечення основних напрямів розвитку економічного співробітництва між Китаєм та ЄС

Особлива роль ЄС у зовнішній політиці Китаю визначається, як вже нами було зазначено, насамперед значним масштабом економічних зв'язків. Як показало проведене дослідження, останніми десятиліттями спостерігалось зростання товарообігу і ЄС зараз становить значну частку зовнішньої торгівлі

Китаю. Євросоюз також виступає одним із ключових джерел прямих іноземних інвестицій в Китаї.

За даними Eurostat, до 2022 р. обсяг накопичених з 2000 р. європейських прямих інвестицій у Китаї становив 270 млрд дол. (при цьому накопичені прямі іноземні інвестиції (ПІІ) з Китаю в ЄС досягли 155 млрд дол.).

У відносинах з європейськими країнами Китай прагне не просто нарощувати валові обсяги торгівлі та інвестицій, а й залучити передові технології та відомі бренди, а також співпрацювати в інноваційних галузях, наприклад, у сфері «зеленої» енергетики. Однак, Китай обережно ставиться до розширення доступу європейських прямих інвестицій до країни. Бізнес-спільноти та політики ЄС регулярно відзначають численні офіційні інституційні та неофіційні перешкоди, що обмежують масштаби інвестиційної активності та доступність ринку Китаю.

Показник індексу закритості економіки КНР для прямих іноземних інвестицій залишається дуже порівняним із середнім світовим рівнем (0,33 у КНР проти 0,1 у середньому по світу і значно менше 0,1 у середньому по країнах - членах Організації економічного співробітництва та розвитку) [42].

Європейські партнери особливо наголошують на закритості рибної галузі, медіасфери, галузі засобів комунікацій та транспорту. Наголошується неформальна дискримінація європейських компаній, яким вдалося зайти на китайський ринок. КНР, в свою чергу, активно користується значно більшим вільним доступом на ринок ЄС, особливо у країнах Центральної та Східної Європи.

Китай прагне не тільки зберігати та поглиблювати економічні зв'язки з ЄС, а й розширювати вплив у Європі, цінність якого в епоху амбівалентності підвищується, оскільки потенційно забезпечує можливість пом'якшення антикитайських настроїв у політиці європейських держав.

Китай використовує для цього широкий інструментарій. На рівні керівництва Китаю визнається кілька важливих аспектів, які мають бути присутніми під час взаємодії з країнами Європи:

- китайська сторона заохочує можливості розвитку людського капіталу у рамках проектів ініціативи;
- Китай зобов'язується орієнтуватися на європейські стандарти та процедури; при цьому зазначається, що сам він, як правило, дивиться насамперед на результат, а не на процедури, хоча з повагою ставиться до європейських правил;
- має відбуватися локалізація діяльності китайських компаній у тих країнах, де реалізуються проекти ініціативи. Насправді це означає, що з реалізації проектів мають створюватися робочі місця для місцевого населення, нові інфраструктурні об'єкти - сприяти підвищенню якості життя тих регіонів, де вони споруджуються;
- необхідним є проведення регулярної ретельної перевірки всього спектра ризиків, пов'язаних із дорогими, особливо інфраструктурними, проектами як для компаній-підрядників та компаній-інвесторів, так і для держав реалізації [40].

Незважаючи на всі претензії до китайських проектів, зв'язки, побудовані на основі інфраструктурного будівництва та інвестиційного партнерства, виявляються ефективним інструментом тиску Китаю та Європу.

З наростанням протиріч у відносинах ЄС та Китаю, саме Китай, на нашу думку, буде прагнути поділу економічних і політичних питань діалогу. На тлі уповільнення темпів економічного зростання та економіко-технологічного протистояння зі США, Китай спробує зберегти вигідне для себе торгове та інвестиційне партнерство, проте зробить усе, щоб діяти у цих галузях за своїми правилами, а не на основі запитів європейської сторони.

Ми вважаємо, що Китай продовжить використовувати ЄС як значний ринок для своїх товарів, джерело високих технологій, інституційних рішень та необхідних послуг. У той же час у політиці влада Китаю стане активніше відповідати на будь-які випадки на свою адресу. Для цього можуть бути задіяні як інструменти впливу, що вже склалися, так і інші інструменти, що передбачають жорсткий зовнішньополітичний тиск. Водночас конфронтація з росією створює необхідність проведення помірною курсу щодо Китаю, оскільки

ескалація суперництва з ним потребувала б витрат не лише матеріальних, а й політичних організаційних ресурсів, які сьогодні ЄС пріоритетно концентрує на українському напрямку. ЄС постійно закликає Китай, якщо не підтримувати санкції ЄС проти РФ, то хоча б не перешкоджати їх виконанню.

Незважаючи на наявність у відносинах ЄС та Китаю таких системних проблем, як торговельний дефіцит, демпінг та державна підтримка вихідних на європейський ринок китайських компаній, а також нерівні умови для європейських інвесторів у Китаї та китайських - у Європі, щільність економічних зв'язків зумовлює пошук балансу з боку ЄС.

Доцільно відзначити, що у широкому сенсі торгіві відносини між Євросоюзом і Китаєм здійснюються в рамках СОТ, включаючи механізм вирішення спорів: 2021 р. проти Китаю було відкрито чотири розслідування з 12 процесів, ініційованих ЄС. Однак не всі категорії взаємодії підпадають під його юрисдикцію, а рішення не завжди беруться до уваги Китаєм. Тому для ЄС важливо закріплювати домовленості на двосторонньому рівні: у 2020 р., наприклад, вдалося досягти Угоди про географічні найменування продукції для боротьби з фальсифікацією. Однак і цей процес є досить утрудненим, тому найбільші зусилля сьогодні зосереджені у сфері розвитку внутрішнього регулювання союзу.

Крім згаданих раніше документів, у 2021 р. вступили до силу поправки до Регламенту про дотримання правил торгівлі, що розширили можливості ЄС вживати заходів у відповідь до завершення процедур з врегулювання суперечок у СОТ, якщо відповідач саботує їх або не реагує на них [51].

На 2022-2023 роки висунуто низка законодавчих ініціатив: Єврокомісія планує внести нові поправки до Регламенту про дотримання правил торгівлі в галузі захисту інтелектуальної власності, розробити Інструмент проти економічного примусу з боку третіх країн, а також механізм регулювання міжнародних державних закупівель, що передбачає можливість накладення обмежень на окремі угоди третіх країн на території ЄС.

Стримуючий ефект для європейсько-китайської торгівлі можуть спровокувати і нововведення в галузі «зеленого» законодавства ЄС, зокрема, запровадження вуглецевого податку; запропоновані Єврокомісією заходи щодо дотримання екологічних стандартів та прав людини при побудові виробничих ланцюжків з третіми країнами, а також Регламент про запровадження податку на вирубку лісів під час виробництва.

Водночас необхідність відновлення економіки після пандемії COVID19 призвела до тимчасової відмови від ряду імпорتنих мит, у тому числі щодо Китаю. Зокрема, в жовтні 2021 р. призупинено дію введених у першій половині року антидемпінгових мит на алюмінієві напівфабрикати з Китаю.

Щодо фінансових вкладень саме нерівність умов для китайських інвесторів, які активно практикували стратегію поглинань на відкритих ринках ЄС, у тому числі у чутливих секторах машинобудування, хімічної промисловості та високих технологій, і для європейських інвесторів у КНР стала основним стимулом розробки захисних механізмів ЄС у цій сфері. До них відносяться Антидемпінговий механізм ЄС 2017 р. та Механізм перевірки іноземних інвестицій 2020 р. Перша ж доповідь про використання такої схеми у 2021 р. продемонструвала ефективність ініціативи: зокрема, КНР не вдалося інвестувати у LPE – італійського виробника напівпровідників. Ключем до врегулювання інвестиційних спорів мало стати прийняття Всеосяжної інвестиційної угоди.

Відповідно до узгодженого наприкінці 2020 р. тексту, КНР пішла на певні поступки, скасувавши обов'язкове створення спільних підприємств при виході європейських компаній на деякі ринки (приватна охорона здоров'я, банківський та фінансовий сектор, бізнес-послуги, автомобільна промисловість), знявши заборону на інвестиції в окремі сектори (телекомунікації, послуги, пов'язані з морськими та авіаперевезеннями, комп'ютерні послуги) та погодившись надавати відомості про діяльність китайських державних корпорацій на європейському ринку послуг.

У сфері біотехнологій досягнуто згоди про відмову від нових обмежень на ПШ із Європи [42]. Були також позначені правила та процедури захисту

інтелектуальної власності компаній від вимушеного трансферу технологій у КНР: угода передбачала моніторинговий механізм та схему вирішення спорів на двосторонній основі.

Однак у питанні про прийняття ВІС зійшлися воедино всі фактори європейсько-китайської взаємодії: і прагнення до проведення незалежності від США, і неможливість повністю позбутися тиску Вашингтона, і труднощі з поділом економічного та політичного, та відмінності у позиціях держав-членів.

Таким чином, в умовах загостреної геополітичної конкуренції на початку 2022 р. ЄС не може дозволити собі піти на суттєве загострення відносин з Китаєм, а досягти вигідних двосторонніх домовленостей, які могли б гарантувати захист європейських інтересів у нього не виходить. У зв'язку з цим, як видається, розвиток європейсько-китайського діалогу продовжиться, однак паралельно ЄС працюватиме над нарощуванням власної незалежності та захищеності на рівні внутрішнього законодавства.

На фоні значних економічних втрат, пов'язаних із антиросійськими санкціями, ЄС навряд чи зможе дозволити собі кроки, що підривають його співпрацю ще й із КНР. росії та Китаю необхідний поглиблений діалог з питань відносин із Європою, який допоможе забезпечити дотримання інтересів обох сторін у відносинах із ЄС. На нашу думку, численні складнощі у європейсько-китайських відносинах зберуться. Безумовно, говорити про демонтаж стратегічного партнерства ЄС та Китаю було б передчасно, але про суттєве скорочення простору для діалогу з «неекономічних» питань та політизації (у різних масштабах) перспектив торгівлі та інвестицій говорити цілком виправдано.

В Огляді торгової політики ЄС 2021 р. у черговий як ключовий пріоритет була відзначена побудова заснованого на правилах економічного партнерства з Китаєм. Політика ЄС описана як поєднання активної взаємодії та розвитку захисних інструментів

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження особливостей економічного співробітництва між Китаєм та ЄС надало змогу зробити наступні висновки.

1. На підставі аналізу літературних джерел було встановлено, що міжнародне співробітництво – це система взаємодії двох або кількох держав, форма співпраці, яка ґрунтується на міцних та тривалих зв'язках країн в різних галузях, маючи за мету досягти певних комерційних, промислових, сільськогосподарських, науково-технічних, туристичних та інших цілей.

Основними інструментами здійснення двостороннього міждержавного економічного співробітництва можуть бути: розвинена договірно-правова база двостороннього співробітництва; державна підтримка експортно-імпорتنих відносин провідних підприємств; лібералізовані митні тарифи та мита; створення міждержавних програм співробітництва на кілька років, що охоплюють конкретні види економічної взаємодії країн; «добровільне обмеження» імпорту та експорту.

Встановлено, що основними формами міжнародного економічного співробітництва є: міжнародна торгівля; міжнародне виробниче співробітництво; інвестиційне співробітництво; міжнародне науково-технічне співробітництво; економічне та технічне сприяння; валютно-фінансове співробітництво.

2. Аналіз сучасного стану економічного співробітництва між Китаєм та ЄС дозволив зробити наступні висновки. Китай має другу світову економіку (після США) за номінальним ВВП та першу по ВВП за паритетом купівельної спроможності. Економіка Китаю останніми роками постійно зростає

Сукупний експорт з Китаю становив 3,36 трлн доларів у 2021 році. У вартісному вираженні збільшення поставок товарів з Китаю порівняно з 2020 роком склало 29%. До основних напрямків експорту товарів з Китаю відносяться: США, Гонконг та Японія.

Сукупний імпорт у Китай становив 2,68 трлн доларів у 2021 році. У вартісному вираженні збільшення постачання товарів до Китаю порівняно з 2020 роком становило 29%. Найбільшими торговими партнерами по імпорту товарів в Китай були інші країни Азії, Південна Корея, Японія, США.

Європейський Союз - це найбільш розвинене інтеграційне об'єднання у світі, яке динамічно розвивається. ВВП ЄС становить приблизно одну шосту від обсягу світового ВВП. Сукупний експорт з Європейського союзу становив 2,57 трлн доларів у 2021 році. У вартісному вираженні збільшення постачання товарів з Європейського союзу у порівнянні з 2020 роком становило 18,43%. Основними напрямками експорту товарів з ЄС в 2021 році були США, Великобританія, Китай.

Встановлено, що Китай і ЄС - дуже сильні економіки та займають першість за багатьма економічними показниками, відповідно зміцнення співробітництва між Китаєм і ЄС – це скоріше необхідність, ніж варіант для вибору, Китай завжди підтримував стабільну та позитивну політику щодо ЄС після встановлення з ним дипломатичних відносин.

3. Було з'ясовано, що розвиток відносин між Китаєм та ЄС розпочався в 1975 році. У 2021 році Європейський Союз експортував до Китаю товарів на суму 223 млрд. євро, приблизно на 20 млрд. євро більше, ніж у попередньому році. В свою чергу імпорт склав 472,2 млрд. євро та зріс на 87,1 млрд. євро.

У 2021 році торговий дефіцит ЄС із Китаєм склав 248,9 млрд. євро. У 2021 році ми спостерігаємо значне зростання імпорту з Китаю до ЄС на 22,8% та зростання експорту - на 10,2%, що говорить про розвинуті зовнішньоекономічні зв'язки країн. Імпорт промислових товарів у ЄС (98%) мав вищу частку, ніж імпорт сировинних товарів (2%); експорт промислових товарів з ЄС (92 %) мав вищу частку, ніж сировинних товарів (8 %).

Трьома найбільшими імпортерами з Китаю в ЄС були Нідерланди, Німеччина і Франція. Трьома найбільшими експортерами до Китаю з ЄС були Німеччина, Франція і Нідерланди.

Інвестиції Китаю в Європу продовжують рости, незважаючи на загальні тенденції на ринку.

4. Аналіз можливостей подальшої ефективної співпраці дозволив зробити висновки, що відносини ЄС та КНР в майбутньому будуть розвиватися на основі двох моделей: партнерства та конкуренції; суперництва. Зростаюча конкурентність міжнародного середовища, а також сучасні політичні виклики створюють нові перешкоди для європейсько-китайського співробітництва. Зокрема, протистояння Америка-Китай, загострення політичної ситуації в Гонконзі, пандемія коронавірусу, військова присутність Пекіну в зоні Тайванського проливу та в Південно-Китайському морі і криза навколо України лише поглиблюють протиріччя між двома країнами, випробовуючи на міцність усталені формати взаємодії.

Масштабність європейсько-китайських відносин на сучасному етапі видається можливим звести їх до двох основних тенденцій: деградація в політичній співпраці зі збереженням економічної взаємозалежності; розвиток діалогу по різноманітним аспектам майбутнього світової політичної системи при наявності існуючих протиріч.

5. В умовах загостреної геополітичної конкуренції ЄС не може дозволити собі піти на суттєве загострення відносин з Китаєм, а досягти вигідних двосторонніх домовленостей, які могли б гарантувати захист європейських інтересів у нього не виходить. У зв'язку з цим, як видається, розвиток європейсько-китайського діалогу продовжиться, однак паралельно ЄС працюватиме над нарощуванням власної незалежності та захищеності на рівні внутрішнього законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багрова І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підручник. К.: Центр навч. літ., 2019. 580 с.
2. Білоцерківець В.В. Міжнародна економіка: підручник. К.: ЦУЛ, 2016. 416 с.
3. Вергун В. А. Міжнародний бізнес: підручник. Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. - К.: 2016. 500 с.
4. Вірковська А.А. Міжнародне співробітництво як основа зовнішньоторговельної діяльності країни Галицький економічний вісник. Тернопіль, 2017. № 3 (32). С. 41-45.
5. Вірковська А.А. Асиметрії зовнішньоторговельних інтересів країн Європи : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 308 с.
6. Гуславський В.С. Сутність міжнародного співробітництва, його принципи, тенденції та напрямки удосконалення. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2015. Вип. 31. С. 312-317.
7. Герасимчук В. Г. Міжнародна економіка: навчальний посібник. К.: Знання, 2019. 302 с.
8. Герасимчук В. Г. Стратегічне партнерство: принципи, інструментарій, ефективність. Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". 2014. № 11. С. 61-66.
9. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: підручник. К.: ЦУЛ, 2016. 312 с.
10. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посібник. К.: Знання, 2016. 462 с.

11. Дахно І.І. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 568 с.
12. Дунська А. Р. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика : навч. посіб. К. : Кондор, 2013. 687 с.
13. Економіка України в глобальному і внутрішньому вимірі: монографія/ за ред. В.Г. Федоренка, І.М. Грищенка, Т.Є. Воронкової К. : ТОВ «ДКС центр», 2017. 394 с.
14. Економіка та бізнес-клімат КНР. URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/186-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-kitajem/ekonomika-ta-biznes-klimat-knr> (дата звернення 21.11.2022)
15. Економіка Китаю може стати першою у світі вже у 2030 році . URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/kytai-ekonomika/6382485.html>(дата звернення 21.11.2022)
16. Єфремов П. Підприємницьке середовище в ЄС та КНР: конвергенція чи роз'єднання? URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/20405>(дата звернення 21.11.2022)
17. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 792 с.
18. Кравченко О. Міжнародне стратегічне економічне партнерство в сучасних умовах глобалізації. 2018. № 4 (68). С. 61 - 65.
19. Китай у сучасній системі міжнародних відносин. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua> (дата звернення 21.11.2022)
20. Ковальчук С.І. Визначення сутності поняття міжнародного співробітництва між містами як однієї із форм міжнародної співпраці. URL: <http://ena.lp.edu.ua>. (дата звернення 21.11.2022)
21. Лукаш О.А. Формування методичних підходів до оцінки ефективності прикордонного співробітництва. URL: <http://www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/8477/1/Lukash.pdf>(дата звернення 21.11.2022)

- 22.Месхія О.Н.Принцип міжнародного співробітництва як основа мирного співіснування держав. О. Н. Месхія.Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 4. С. 105-110.
- 23.Міжнародне економічне співробітництво: механізми та стратегії розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 21 листопада 2020 року)/ ГО «Львівська економічна фундація». Львів: ЛЕФ, 2020. 196 с
- 24.Міжнародні економічні відносини: підручник. За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.
- 25.Міжнародна економіка: навч. посіб. за ред. Г. Е. Гронтковської. К. : «Центр учбової літератури», 2019. 384 с.
- 26.Міжнародна торгівля : підруч. для студ. вищ. навч. закл. за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, М.І. Барановської. К.: Центр учбової літератури, 2020. 441 с.
- 27.Огляд торговельної політики Китайської Народної Республіки. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ec57e8e8-78f7-4109-b221-7219f012c49c&title=OgliadTorgovelnaiPolitikiKitskoiNarodnoiRespubliki>(дата звернення 21.11.2022)
- 28.Палінчак М.М. Європейський союз: здобутки, проблеми та перспективи розвитку . Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2017. С.65-67.
- 29.Павленко І.І., Варяниченко О.В., Навроцька Н.А. Міжнародна торгівля та інвестиції: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 256 с.
- 30.Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини : Навч. пос. К.: Знання, 2018. 264 с.
- 31.Полуяктова О.В. Міжнародне економічне співробітництво України в умовах глобалізації. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. 2020.вип.2. С.11-14.

- 32.Романчиков В.І., Романченко І.О. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2018. 256 с.
- 33.Черняєва А.О. ЄС та Китай: розвиток торговельних відносин.Економіка та суспільство. вип. 37.2022. С.56-63
- 34.Шацька З.Я. Глобальні підприємства: досвід функціонування та перспективи розвитку. Науковий журнал «Virtus». №5.2016. 11 с.
- 35.Шамраєва В. М. Стратегічне партнерство як інструмент зовнішньої політики держави (історіографія проблеми). Державне будівництво. 2012. № 1. С. 154-164. С. 164.
- 36.Шкурупій О. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2014. 248 с.
- 37.Шкурупій О.В. Формування організаційно-економічного механізму визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Науковий вісник у-ту споживчої кооперації України. 2015. № 1(15). С. 105 -111.
- 38.Щодо перспектив заміни США на Китай у якості провідного економічного партнера ЄС. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-03/eu-china-usa.pdf> (дата звернення 22.11.2022)
- 39.Яо Фен. Формування пріоритетних напрямів економічного співробітництва між КНР і Україною : Дис... канд. наук: 08.00.02 - 2008. світове господарство і міжнародні економічні відносини. Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 2008. 220 с.
- 40.Borrell J. The Sinatra Doctrine. How the EU Should Deal with the US–China Competition. IAI. 2020. URL: <https://www.iai.it/sites/default/files/iaip2024.pdf>. (дата звернення 22.11.2022)
- 41.Chinese FDI in Europe: 2021 Update. URL: <https://merics.org/en/report/chinese-fdi-europe-2021-update> (дата звернення 21.11.2022)

42. Chowdhry S. The US–China trade deal and its impact on China’s key trading partners. Kiel Institute for the World Economy. 2020. URL: [https:// www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/-ifw/Kiel_Policy_Brief/Kiel_Policy_Brief_134.pdf](https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/-ifw/Kiel_Policy_Brief/Kiel_Policy_Brief_134.pdf). (дата звернення 21.11.2022)
43. Connecting Europe and Asia – Building blocks for an EU Strategy. European Commission. 2018. URL: <https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/joint-communication-connecting-europe-and-asia-building-blocks-for-an-eu-strategy-2018-09-19.pdf>. (дата звернення 21.11.2022)
44. Cumulative value of completed foreign direct investment (FDI) transactions from China in EU-27 and UK between 2000 and 2021, by country. URL: <https://www.statista.com/statistics/1244460/china-cumulative-foreign-direct-investment-to-eu-by-country> (дата звернення 21.11.2022)
45. China-EU - international trade in goods statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=China-EU_-_international_trade_in_goods_statistics (дата звернення 21.11.2022)
46. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення 21.11.2022)
47. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_st_eu27_2020sitc/default/table?lang=en (дата звернення 21.11.2022)
48. European Union, Trade in goods with China. URL: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_china_en.pdf (дата звернення 21.11.2022)
49. EU–China trade and investment relations in challenging times. Directorate General for External Policies of the European Union. 2020. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/603492/EXPO_STU\(2020\)603492_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/603492/EXPO_STU(2020)603492_EN.pdf). (дата звернення 21.11.2022)
50. EU–China Strategic Outlook. European Commission. 2019. URL: https://ec.europa.eu/commission/publications/eu-china-strategic-outlook-commission-contribution-european-council-21-22-march-2019_en (дата звернення 21.11.2022)

51.The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення 21.11.2022)

52.Trade balance of the European Union with China 2011-2021. URL: <https://www.statista.com/statistics/257155/eu-trade-with-china> (дата звернення 21.11.2022)

53.World Development Indicators. URL: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKT.P.CD&country=EUU>(дата звернення 21.11.2022)

54.UNCTAD. URL: <https://unctad.org>(дата звернення 21.11.2022)

ДОДАТКИ

Додаток А

Торговельні потоки між ЄС та Китаєм у 2018-2021 році

	Імпорт				Експорт			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Загалом	342,641	363,461	385,145	472,762	187,937	198,486	202,808	223,571
0 Їжа та живі тварини	4,295	4,722	4,431	4,632	7,084	10,974	14,447	12,816
1 Напої та тютюн	166	147	148	134	1,911	1,940	1,728	2,321
2 Сировина, крім палива	3,177	2,969	2,547	3,008	9,402	9,594	8,468	10,408
3 Мінеральне паливо, мастила та супутні матеріали	482	568	388	1,038	1,535	1,147	1,309	1,450
4 Тваринні та рослинні олії, жири та віск	265	363	278	748	203	374	494	646
5 Хімічні речовини та супутня продукція.	19,130	19,499	21,076	34,431	24,440	27,537	30,140	32,896
6 Промислові товари, класифіковані головним чином за матеріалом	41,656	44,042	58,542	54,990	15,900	15,561	16,681	17,153
7 Машини та транспортне обладнання	185,227	198,451	208,915	263,708	105,807	108,695	105,563	116,247
8 Різні промислові вироби	86,979	91,556	87,143	108,507	19,253	20,055	21,133	26,324
9 Товари та операції	531	571	858	572	513	503	424	472
інші	733	573	820	993	1,888	2,105	2,421	2,837

Додаток Б**Top 5 - HS sections**

Товари		Імпорт, млрд.єв ро	% від підсу мку	Товари		Експорт, млрд.євро	% від підсумку
XVI	Машини та транспортні засоби	242,949	51.4	XVI	Машини та транспортні засоби	73,045	32.7
XX	Різні промислові вироби	40,646	8.6	XVII	Транспортне обладнання	42,325	18.9
XI	Текстиль і текстильні вироби	35,060	7.4	VI	Продукція хімічної або суміжних галузей промисловості	27,677	12.4
VI	Продукція хімічної або суміжних галузей промисловості	31,414	6.6	XVIII	Оптичні та фотографічні прилади тощо.	15,796	7.1
XV	Недорогоцінні метали та вироби з них	28,262	6.0	XV	Недорогоцінні метали та вироби з них	11,619	5.2

Top 5 - SITC sections

Товари		Імпорт,	% від	Товари		Експорт,	% від
--------	--	---------	-------	--------	--	----------	-------

	млрд.євро	підсумку		млрд.євро	підсумку
7Машини та транспортні засоби	263,708	55.8	7Машини та транспортне обладнання	116,247	52.0
8Різні промислові вироби	108,507	23.0	5Хімічні речовини та супутня продукція,	32,896	14.7
6Промислові товари, класифіковані головним чином за матеріалом	54,990	11.6	8Різні промислові вироби	26,324	11.8
5Хімічні речовини та супутня продукція,	34,431	7.3	6Промислові товари, класифіковані головним чином за матеріалом	17,153	7.7
0Їжа та живі тварини	4,632	1.0	0Їжа та живі тварини	12,816	5.7

Відгук керівника випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи
здобувача вищої освіти Державного податкового університету групи МЕМз-21-1
Лихацького Максима Олександровича
на тему: «Розвиток економічних відносин Китаю і ЄС: сучасний стан та
перспективи», поданої на одержання другого (магістерського) рівня освіти за
спеціальністю

292 «Міжнародні економічні відносини»

Сучасні міжнародні відносини особливістю яких, є взаємозалежність держав у економічному та політичному середовищі, характеризуються новими механізмами, які функціонують за умови стрімкого розширення сфери відносин між державами, а отже мають зміни в кількісному та якісному складі. Так, участь держав на даний час становить собою важливий фактор міждержавної економічної взаємодії. Стрімкий розвиток китайської економіки, який включає її інтеграцію до глобальних ланцюжків поставок, дозволив Китаю стати другим за величиною торговим партнером Європейського Союзу. Враховуючи зростаючу на міжнародному середовищі конкурентність та політичні виклики сучасності, з'являються нові перешкоди на шляху європейсько – китайського співробітництва.

Сьогодні досвід розвитку відносин у сфері економіки між ЄС та Китаєм є корисним, враховуючи окреслений Україною європейський напрямок, зовнішня політика якого є визначальною. Економічні відносини між державами динамічно змінюються, тому будь-якій державі, що хоче бути конкурентоздатною на світових ринках, ретельно вивчати міжнародний досвід, імплементувати його у свою практику, адаптуючи до існуючих соціально-політичних умов. Саме це визначає актуальність теми магістерського дослідження.

Структура представленої випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи обґрунтована логікою вирішених задач і дає змогу досить повно розкрити характер дослідження. Можна зробити висновок про те, що автором правильно визначено мету, напрямки та методи дослідження. Аналіз основних положень випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи дає

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу

здобувача вищої освіти Державного податкового університету

Лихацького Максима Олександровича

Розвиток економічних відносин Китаю і ЄС: сучасний стан та перспективи

Актуальність теми. Взаємозалежність держав у міжнародному середовищі, політичне та економічне співробітництво, видозміна традиційних відносин між країнами.

Наукова новизна даної роботи полягає у аналізі економічного та політичного співробітництва у міжнародному секторі, а саме: між торговельними партнерами, Китаєм та Європейським Союзом. У роботі обґрунтовано висновки та прогнози щодо економічного співробітництва між ЄС та Китаєм. Отже, тема магістерської роботи є досить актуальною та значущою.

Якість проведеного аналізу проблеми, та табличного матеріалу. На достатньо високому рівні для такого роду наукових робіт здійснено дослідження даної теми роботи. Для виявлення наявних проблем в напрямках посилення розвитку двосторонніх торговельно-економічних відносин між Китаєм та Європейським Союзом з обґрунтуванням шляхів забезпечення напрямків подальшого розвитку економічного співробітництва. Текстовий та табличний матеріал містить поглиблену інформацію досліджуваної теми. Були коректно підібрані методи та методики, що відповідають умовам дослідження. Структура роботи повністю відповідає завданню з підготовки магістерського наукового дослідження.

Обґрунтованість пропозицій і висновків у розрізі економічних відносин, між Європейським Союзом, як найбільш розвиненим інтеграційним об'єднанням у світі, яке динамічно розвивається та Китаєм. Цінність проведеного у роботі аналізу полягає у комплексному підході, враховуючи масштабність європейсько-китайських взаємовідносин та умови загострення геополітичної конкуренції.

До недоліків роботи можна віднести не досить детальний розгляд галузей підприємницької діяльності, в яких відбуватиметься посилення економічного співробітництва між Європейським Союзом та Китаєм. Проте вказаний недолік не впливає на позитивне оцінювання роботи.

Загальний висновок і оцінка роботи. У роботі було детально розкрито проблематику обраного напрямку, описано наявні проблеми та надано практичні рекомендації щодо їх вирішення. На підставі викладеного матеріалу,

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра міжнародних економічних відносин

ДОВІДКА

**про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на
академічний плагіат**

П. І. Б. автора роботи
Лихацький Максим Олександрович

Курс/група _____ МЕМЗ-21-1 _____

Тема курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

«Розвиток економічних відносин Китаю і ЄС: сучасний стан та перспективи»

П. І. Б. наукового керівника
Стежко Н.В.

Дата захисту

02. 02. 2023

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 89 %
Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень (посилання,
цитування) і неправомірних запозичень (пояснення щодо відсотку тексту,
який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але
вони не зазначені в літературних джерелах) 11 %, цитат 0,36 %.

Провідний
фахівець

Рябенко М.С.